

Familie og deres nettverk – en ressurs i barnevernet?

Hva fremmer og hindrer fagpersoners bruk av denne ressursen som en faglig tilnærming?

Gro H Sørli

Masteroppgave i familierapi og systemisk praksis
MGFAM – HO7K1,
Diakonhjemmet Høgskole, 2011

Antall ord: 28052

FORORD:

Dette har vært en reise med mange utfordringer og mange valg. Jeg vil først og fremst takke alle barnevernarbeidere og ledere ved barnevernkontoret for verdifulle bidrag, mange livlige faglige diskusjoner, og for deres positive deltakelse og vilje til å dele av sine erfaringer. Jeg vil også takke medarbeidere fra den forebyggende tjenesten i Barne- og ungdomstjenesten for deres engasjement og vilje til å dele sine erfaringer.

Jeg vil også takke to engasjerte fagfolk, for å ha utvidet min forståelse i datainnsamlingen og analyseprosessen, med sin lange erfaring, forskning og engasjement i anvendelsen av og implementering av nettverkstilnærming i barnevernet, professor Live Fyrand og nettverkskonsulent Elisabeth Strøm.

Jeg skylder også min veileder Ånund Brottveit en stor takk, for tålmodighet, for kunnskap og støtte.

Oslo, 27.april 2011

INNHOLDSFORTEGNELSE:

SAMMENDRAG	s. 1
Kapitel 1: INNLEDNING	s. 2
1.1 Bakgrunn for valg	s. 2
1.2 Et annet perspektiv	s. 3
1.3 Mine forskningsspørsmål	s. 4
1.4 Oppgavens struktur	s. 4
Kapitel 2: SENTRALE BEGREPER	s. 5
2.1 Familie og sosialt nettverk	s. 5
2.2 Empowerment og brukermedvirkning	s. 6
2.3 Familieråd	s. 6
2.4 Nettverksmøte	s. 7
2.5 Mitt utgangspunkt	s. 7
2.6 Forforståelse	s. 8
2.7 Teoretisk utgangspunkt	s. 8
2.8 Oppgavens relevans	s. 9
Kapitel 3: BARNEVERNETS MANDAT, PREMISSE OG ANSVAR	s.11
3.1 Mandatet til det kommunale barnevernet	s. 12
3.2 Kunnskapsstatus	s. 13
3.3 Barnekonvensjonen	s.13
Kapitel 4: TEORI	s. 15
4.1 Innledning	s. 15
4.2 To teoretiske perspektiver fra familieterapi og systemisk praksis	s. 15
4.2.1 Problemløsning og konstruktivisme	s. 15
4.2.2 ”Ikke vitende posisjon”	s. 16
4.3 Teoretiske perspektiver i forhold til familie og nettverk	s. 17

4.3.1	De tre kompetanse systemene	s. 18
4.3.2	Nettverksdialoger – Jaakko Seikkula og Tom Erik Arnkil	s. 19
4.3.3	Reflekterende prosesser- Tom Andersen	s. 20
4.4	Familieråd	s. 20
4.4.1	To modeller med samme formål: Familieråd og nettverksmøtet	s. 21
4.5	Om metodene PMTO, MST og FFT	s. 22
4.6	Familie – og slektsfosterhjem	s. 23
4.7	Institusjonsopphold og forskning	s. 23
4.8	Sosialt nettverk i organisasjoner	s. 23
4.9	Et narrativt perspektiv på å forstå sosialt nettverk i organisasjoner	s. 25
Kapitel 5: METODE		s. 27
5.1	Om deltakende observasjon og fokusgruppeintervjuer	s. 27
5.1.1	Deltakende observasjon	s. 27
5.1.2	Intervjuing	s. 28
5.2	Valg av feltarbeidersted	s. 29
5.3	Valg av informanter	s. 29
5.4	Troverdighet, bekreftbarhet og overføringsverdi	s. 30
5.4.1	Troverdighet	s. 30
5.4.2	Bekreftbarhet og overføringsverdi	s. 31
Kapitel 6: VALG AV ANALYSEMETODE		s. 32
6.1	Særtrekk ved Grounded Theory	s. 32
6.2	Memoer og betydning i GT	s. 34
6.3	Teori og hypotesedannelse	s. 35
6.4	Teoriunderbygging (Theoretical Sampling)	s. 36
6.5	Metning av data (Saturation)	s. 37
6.6	Etiske refleksjoner	s. 37

6.6.1	Hva skal tillegges størst vekt – forskerens rett til å hente kunnskap eller individets selvbestemmelsesrett og rett til privat liv?	s. 38
6.6.2	Fordeler og ulemper ved å forske i eget fagfelt	s. 39
6.7	Min forståelse av GT	s. 41
6.8	Koding	s. 41
Kapitel 7:	DEN STORE REISEN - gjennomføringen av datainnsamlingen og analysen	s. 44
7.1	Utvikling av temaer som grunnlag for kategoriene	s. 44
7.2	Kategoridannelsen	s. 46
Kapitel 8:	PRESENTASJON AV SUB KATEGORIER OG KATEGORIER	s. 51
8.1	”Det å ha roen til å kunne observere” Kategori 1: Tid	s. 52
8.1.1	En viktig faktor for valg av faglig tilnærming er å ha tid	s. 52
8.1.2	Valg av faglig tilnærming er knyttet til disponering av tid	s. 53
8.2	”Det sitter liksom i ryggmargen” Kategori 2: Uttrykk for familie- og nettverkstilnærminger	s. 57
8.2.1	Teoretisk ståsted	s. 57
8.2.2	Holdning	s. 58
8.3	”Vi kaller oss forebyggende barnevern, men vi er det ikke” Kategori 3: Omdømme	s. 61
8.3.1	Eksternt omdømme	s. 61
8.3.2	Internt omdømme	s. 63
8.4	”Det handler om å være tydelig og ha vilje som leder” Kategori 4: Organisasjon og ledelse.	s. 65
8.4.1	Organisasjonsstruktur	s. 65
8.4.2	Lederrollen	s. 66

Kapitel 9: FAMILIE OG NETTVERK – EN RESSURS? s. 69

9.1 Innledning s. 69

9.2 Det å ha tid, eller ikke ha tid, hva kan det være et uttrykk for s. 69

9.3 Familie – og nettverk som faglig tilnærming s. 70

9.4 Omdømmets betydning for faglig praksis s. 72

9.5 Organisasjonsstruktur og ledelse s. 74

Kapitel 10: NOEN AVSLUTTENDE BETRAKTINGER s. 76

10.1 Organisasjonsmodellen s. 77

10.2 Omdømmets betydning for faglig praksis s. 78

LITTERATUR OG REFERANSER

VEDLEGG

- 1) Invitasjonsbrev til barnevernkontorer
- 2) Samtykke fra barnevernkontoret
- 3) Temaer fokusgruppeintervju forebyggende tjeneste
- 4) Temaer fokusgruppeintervju familieveilederne
- 5) Utsnitt som eksempel på prosessen fra transkripsjon til detaljert koding
- 6) Utsnitt som eksempel på prosessen fra detaljert koding til fokusert koding

SAMMENDRAG:

Forskning viser at det å involvere familie og nettverk og deres ressurser i barnevern, gir både varig og helende resultater i forhold til barn, ungdom og deres familie.

Denne masteroppgaven handler om hvordan fagpersoner bruker familie og nettverk og deres ressurser som en fagtilnærming i barnevernet. Den setter fokus på hva som fremmer og hindrer fagpersoner i forhold denne faglige tilnærmingen.

Med utgangspunkt i Grounded Theory er følgende spørsmål belyst i oppgaven:

- 1) Familie- og deres nettverk – en ressurs i barnevernet?
- 2) Hva fremmer og hindrer fagpersoners bruk av denne ressursen som en faglig tilnærming?

Datainnsamlingsmetodene har vært deltakende observasjon og fokusgruppeintervjuer ved et barnevernkontor.

Analysen har kommet fram til følgende kategorier:

- 1) **Tid**
- 2) **Uttrykk for familie- og nettverkstilnærming**
- 3) **Omdømme**
- 4) **Organisasjon og ledelse**

Opgavens resultater er drøftet i lys av teori, som vektlegger familie- og deres nettverk som en viktig faglig tilnærming, og ressurs.

Resultatene viser, at informantene er opptatt av familie og nettverk som en viktig faglig tilnærming og en ressurs, men at denne fagtilnærming benyttes i mindre grad i barnevernets praksis. Oppgaven belyser forhold som både fremmer og hindrer denne faglige tilnærmingen, og viser til mulige forklaringer og sammenhenger for dette. Et av resultatene og kanskje det mest tankevekkende resultatet, handler om omdømmets betydning for faglig praksis. Det ser ut til at omdømmet i noen sammenhenger er med på å hindre utviklingen av faglig praksis.

1. INNLEDNING:

1.1 Bakgrunn for valg

Begrepet familie og nettverk brukes som et substantiv, en snakker ikke om å ”nettverke” altså som et verb . Dette gir en del refleksjoner i forhold til brukerdeltakelse og medvirkning.

Kanskje dette er vanskelig nettopp, fordi en omtaler det som et substantiv og ikke som et verb? At det skapes en avstand allerede gjennom bruk av språket?

Denne masteroppgaven har fokus på fagpersoners bruk av familie og nettverk som en ressurs i sitt arbeid. Familie her er i betydning av den familien barnet eller ungdommen lever sammen med (opprinnelsesfamilien) og deres sosiale nettverk, som vil si slekt, storfamilie og venner.

Det kommunale barnevernet har en sentral rolle i møter med barn og familier, og har til dels stor mulighet til å gripe inn i folks privatliv i kraft av lov (Lov om barneverntjenester av 1992, sist endret i 2005).

Utgangspunktet mitt for denne masteroppgaven er med bakgrunn i egne faglige erfaringer, nysgjerrighet og forskning, som peker på familie og nettverk, som en viktig ressurs i barnevernet. Jeg ønsker å finne ut mer om hva som fremmer eller hindrer *fagpersoner* i å utvikle denne tilnærmingen, som en systematisk praksis.

Jeg har selv erfart gjennom lang praksis i det kommunale barnevernet, at det å trekke inn familie og nettverk har hjulpet, og har ført til gode løsninger for mange barn og unge.

Dette er også støttet i forskning de seinere år både innen barnevern og psykiatri., som sier at det å trekke inn og involvere, biologisk familie og deres nettverk er både virksomt, varig og gir bedre hjelp i mange sammenhenger.(Brottveit 2002,Fyrand 2005,Holtan 2009.)

Ruth Sinclair(2004) hevder i en oversiktsartikkel, at den omfattende litteraturen om barns deltakelse omfatter få empiriske undersøkelser. Hun savner forskere som har gitt seg i kast med systematiske evalueringer. De undersøkelsene som foreligger tyder likevel på at barns medvirkning bidrar til å bedre tjenester, personlig utvikling og sosial inklusjon for brukerne Samlet sett viser disse undersøkelsene at trass i en *positiv innstilling til brukermedvirkning blant mange sosial- og barnvernsarbeidere*, mener *brukerne* selv at de i praksis har liten innflytelse på behandlingen. Det er behov for å få kartlagt mer systematisk hva profesjonelle

selv forstår med brukermedvirkning i forhold til ulike klientgrupper og i hvilke sammenhenger brukerne har rett til innflytelse. (Sinclair 2004, Harald Koht red 2007)

I virksomhetsplanen for barne- ungdoms og familieetaten (Bufetat) i 2009 heter det:

”Tiltak som kan styrke positive relasjoner og forhold i miljøet der barnet bor og vokser opp, gir den beste støtte til barnets utvikling”. Ved fosterhjems plasseringer skal plassering skje i slekt og nettverk, og dette skal prioriteres, hvilket innebærer økt innsats på familieråd og familiens egen deltakelse”.

”Hjelp til utvikling og endring hos barn og unge og familier fungerer best når den gjøres i tett samarbeid med dem som mottar hjelpen”

Rapporten ”Kvalitet i barneverninstitusjonen 2010, som er basert på internasjonal institusjonsforskning de seinere år, utgitt av Barne –ungdoms- og familiedirektoratet, oppsummerer blant annet dette:

”Blant forklaringsvariabler på svake resultater er blant annet smitteeffekt som følge av at ungdom med ulik problematikk plasseres i samme institusjoner, *svak fokus på innvolvering av familie,svakt fokus på skole og svakt fokus på oppfølging etter utskrivning fra institusjonen.*”

Rapporten betoner betydning av å involvere biologisk familie og nettverk i barnevernsarbeid.

Amy Holtan har utført forskning i forhold til plassering av barn i familie- og slektsfosterhjem. Hennes forskning og evalueringer, viser at det går bedre med barn som plasseres i fosterhjem i egen familie/slekt. Det ser ut til at slike plasseringer har både varige og helende resultater. Dette forsterker både relevans og betydningen av denne mastersoppgaven. (Holtan 2002)

Det blir sett på som særdeles viktig å aktivt fremme familie og sosialt nettverk som deltakere og endringsagenter. Det er et behov for å utforske bruk av nettverkstilnærminger, dvs bruk av det som intervensjon i barnevernssaker, fordi det finnes lite forskning på intervensjonene. (Fyrand 2005)

1.2 Et annet perspektiv

Barnevernet har hatt et skiftende syn på hva som er det beste for barn. For ca10 år siden, var det å eksempelvis plassere barn i fosterhjem i sin egen slekt sett på som uheldig. En skulle bryte uheldige bånd og uheldig sosial arv, ved å plassere barnet i en helt annen familie, i et annet sosialt nettverk, for å sikre barnet positive utviklingsmuligheter. Dette var et bærende faglig prinsipp og kultur i barnevernsarbeidet, som var støttet i forskning (Killen 2007)

Dette viser et helt annet og motsatt ståsted enn nåtidens barnevern.

1.3 Mine forskningsspørsmål:

Mine forskningsspørsmål var åpne i utgangspunktet og har vært arbeidet med under hele masteroppgaven. Mine endelige forskningsspørsmål ble:

Familie og deres nettverk - en ressurs i barnevernet? Hva fremmer og hindrer fagpersoners bruk av denne ressursen som en faglig tilnærming?

1.4 Oppgavens struktur:

Kapitel 1 beskriver bakgrunn for valg, presenterer et annet perspektiv som et motstykke til perspektivet i oppgaven, og presenterer mine forskningsspørsmål.

Kapitel 2 handler om sentrale begreper, utgangspunktet for oppgaven, forforståelse, teoretisk ståsted, og oppgavens relevans.

Kapitel 3 beskriver det kommunale barnevernets mandat, premisser og ansvar.

Kapitel 4 presenterer to viktige teoretiske utgangspunkt fra familierapi og systemisk praksis og deretter sentrale teorier om familie og sosialt nettverk.

Kapitel 5 beskriver metodene deltakende observasjon og fokusgrupper, valg av feltarbeidersted og informanter. Kapitlet har så noen betraktninger om troverdighet, bekreftbarhet og overføringsverdi..

Kapitel 6 beskriver analysemetoden Grounded Theory og sentrale begreper i forhold til metoden. Det beskriver så noen sentrale etiske refleksjoner. Kapitlet presenterer så min forståelse av Grounded Theory.

Kapitel 7 beskriver hele analyse prosessen og veien fram til kategoriene

Kapitel 8 handler om kategoridannelsen.

Kapitel 9 presenterer underbyggingen av sub kategoriene og kategoriene.

Kapitel 10 er drøftingen av kategoriene sett opp mot relevant teori, og egne refleksjoner.

Kapitel 11 avslutter med noen betraktninger

2. SENTRALE BEGREPER:

2.1 Familie og sosialt nettverk:

Familien er den delen av nettverket som har størst betydning for vår personlighetsutviklingen

Det finnes mange teorier om sammenhengen mellom enkeltpersoners helse og familiens kvalitet. Her vil jeg nevne forholdet mor og barn, som et eksempel. Barnets utvikling er avhengig av at det får dekket behov for nærhet, omsorg og kjærlighet og å føle seg akseptert av moren og av de nærmeste omsorgspersonene. Undersøkelser viser at mangel på dette kan gi barnet tidlige psykologiske problemer (Bowlby 1951, Fyrand red 2005).

Hele livet bærer vi med oss behov for og ønske om: *Å bli verdsatt og elsket, være sterke, mestrende, sikre, gode og kjærlige.* Etter hvert som vi vokser blir det sosiale nettverket utenfor familien større og får betydning for livskvalitet. (ibid)

Begrepet nettverk ble første gang brukt av den engelske sosialantropologen John Barnes, som i 1954 reiste til Bømlo i Sunnhordaland for å studere uformelle og formelle kommunikasjonslinjer mellom innbyggerne på tettstedet Bremnes. (Barnes 1954, Gundersen og Moynahan red 2006). Ideen til hvordan nettverk kunne framstilles, fikk han en dag han satt nede på brygga ved siden av et fiskegarn. Knutene i fiskegarnet kunne symbolisere innbyggerne og trådene kunne symbolisere forbindelseslinjene mellom dem.

Flere forskere legger imidlertid opphavsretten til begrepsforståelsen til Eilert Sundt og hans beskrivelse av mikro- mesostrukturer (de innbyrdes forbindelser og sammensetningen) mellom bedelagene på Vestlandet i perioden 1850 – 1870 (Schieffloe 1992, Gundersen og Moynahan red 2006)

Det var i første omgang sosialantropologer som utviklet og brukte sosial nettverksteori i sine analyser av fremmede kulturer. Senere ble begrepet tatt i bruk av sosiologer, sosialpsykologer og etter hvert de fleste yrkesgrupper innenfor helse- og sosial sektoren.

Det var først på midten av 1980 tallet at det ble kjent at det var helsefremmende og hadde terapeutiske muligheter når enn mobiliserte menneskelige ressurser i familie, slekt og vennekretser til klienter.

”Vi ble klar over at våre forsøk på å redusere skader og problemer som våre klienter slet med hadde små muligheter til å lykkes innenfor en arena der nettverket først og fremst bestod av betalte hjelpere. Nøkkelen ble å ha et utvidet perspektiv der vi kunne

samarbeide med familie og øvrig nettverk om de utfordringene klienten møtte...”
(Gundersen og Moynahan 2006)

Oppsummert av alle definisjoner kan en si at sosialt nettverk handler om forhold mellom mennesker og samhandlingen mellom dem.

Familie og sosialt nettverk og å samhandle med dem, betyr å invitere familien og nettverket og gjøre bruk av deres kompetanse i forhold til ulike utfordringer. Begrepet er nært knyttet til begrepene empowerment og brukermedvirkning.(Fyrand 2005)

De signifikante andre er sentrale personer i ditt nettverk , som har kontakt og dialog med mange i nettverket. Disse er viktige å få kontakt med som hjelper, for å få til viktige endringer, og endringer i samarbeid med alle i nettverket. (ibid)

2.2 Empowerment og brukermedvirkning.

Empowerment kan oversettes med myndiggjøring. Empowerment handler om personer eller grupper, som er i en avmaktssituasjon, og som må opparbeide styrke, kraft og makt til å komme ut av denne situasjonen. Brukermedvirkning handler om å sette brukerens behov i fokus. Det vil si at brukeren aktivt må være med å ta beslutninger i forhold til det som angår dem. Brukermedvirkning innebærer at en ikke ensidig skal betrakte den som trenger hjelp som en ensidig mottaker av tjenesten, men at de skal ha en *deltakende rolle i sin behandlingsprosess.* (Seim og Slettebø 2007)

Familie og nettverkstilnærminger i barnevernet er nært knyttet til empowerment og brukermedvirkning, og at disse ressursene representerer en kompetanse, slik jeg ser det .

2.3 Familieråd:

Familieråd er en beslutningsmodell der barnevernet gir familien og nettverket mulighet til selv å finne løsninger og ta ansvar for å gjennomføre disse. Det fokuseres på familiens egne muligheter, ansvarsfølelse og ressurser for å finne ut hva som er best for barnet (Falck red.2006)

Modellen er hentet og har sin opprinnelse i New Zealand.

Hensikten med familieråd er:

- Sette familiens problemstilling i sentrum
- Gi den utvidete familien økt medansvar og delaktighet

- I større utstrekning involvere den utvidete familiens ressurser
- Å finne løsninger for barna som er holdbare på lenger sikt
- Forbedre samarbeidet mellom barneverntjenesten og familien (ibid)

2.4 Nettverksmøte

Nettverksmøte er en modell som likner på familieråd, men brukes på flere arenaer enn familieråd, som brukes når barnevernet skal fatte beslutninger. Nettverksmøte kan brukes både forebyggende og kurativt.

Nettverksmøtet bygger på et grunnsyn om at pasienten/klienten og hans sosiale nettverk har sin *særegne kompetanse*. Dette innebærer en modell som bygger på et møte og en dialog mellom klient/hans/hennes sosiale nettverk og det profesjonelle nettverk(hjelpenettverket). Disse representerer alle *en særegen kompetanse; kompetansesystemer*. (Andersen 1996, Seikkula og Arnkil 2007, Fyrand 2005)

Når jeg i heretter bruker disse begrepene i oppgaven, er det i den betydningen jeg har forklart her.

2.5 Mitt utgangspunkt

Jeg har vært i det kommunale barnevernet i 14 år, i det fylkeskommunale barnevernet i 5 år og i det statlige barnevernet i nesten 7 år, som er min nåværende arbeidsplass. Jeg arbeider som seniorrådgiver på et regionalt nivå i det statlige barne- og familieevernet. Mine arbeidsoppgaver er blant annet å gi barnevernfaglige råd til de som kommer i kontakt med barn og familier i de statlige barneverntiltakene, og i noen grad også å gi råd til fagpersoner i det kommunale barnevernet.

Jeg kunne gjort en masteroppgave om hvordan familiene opplever barnevernet i forhold til å ivareta perspektivene deltakelse og familiens egen kompetanse ,jfr. min innledning om studier, som viser at brukerne opplever at de har liten deltakelse. I denne oppgaven har jeg valgt å sette *søkelystet på fagpersonene, og deres forhold til familie og nettverk, som en ressurs i det barnevernfaglige arbeidet*.

Det er mange metoderetninger og modeller innen dagens barnevern, som fremmer familie- og nettverks intervensjoner. *Brukermedvirkning og brukerdeltakelse er også sentrale verdier i dagens barnevern*. På tross av dette, ser det ut til å være vanskelig å implementere familie- og nettverkstilnærminger, som sentrale verdier og en varig faglig praksis i barnevernet. Dette viser både forskning og praksiserfaringer. For meg var det derfor viktig å utvide min egen

forståelse, og å finne noen mulige forklaringer på hva det er som gjør at dette skjer i mindre grad i barnevernet. Jeg valgt å gjøre dette gjennom å observere et kommunalt barnevernkontor.

2.6 Forforståelse

Heidegger (1927) og Habermas (1984) mener at all vår forståelse viser tilbake på en førforståelse/forforståelse, som vi alltid er preget av. Man er ikke nøytral i sin forståelse.

Min forforståelse preger mine valg i møter med familiene i en barnevernfaglig kontekst. Min forforståelse er bygget på egne livserfaringer og profesjonell erfaring, og gjør at jeg i møter med familier og deres sosiale nettverk er opptatt av deres ressurser og løsninger. Dette er for meg, slik jeg ser og erfarer og har teoretisk kunnskap om, hjelpsomt i alvorlig konflikter og i situasjoner hvor omsorg for barn er vanskelig. Jeg har også erfart i praksis, at det å ha med familie og nettverk og den kompetansen de representerer, har vært av stor verdi i forhold til å finne fram til gode løsninger. Min forståelse for relasjon, er at vi preges av hverandres forforståelse og at det er i møter med hverandre at disse forforståelsene blir satt på prøve og hvor en forsøker å komme fram til en felles forståelse.

2.7 Mitt teoretiske utgangspunkt

Mitt teoretiske utgangspunkt er preget av min fagbakgrunn som barnevernsarbeider og som terapeut. Min utdanning i familierapi og systemiske praksis har hatt stor betydning for min praksis de siste 10 år.

Med systemisk mener jeg grunnlagstenking og metoder innenfor familierapi og systemisk praksis.¹ Dette innebærer alt fra fokus på epistemologi,² via vitenskapssyn til metodikk som er utviklet på bakgrunn av disse overordnede perspektiver. Utrykket systemisk har et mangetydig innhold og blir brukt på ulik vis innenfor familierapifeltet og om et stort felt av metoder som på ulik måte har sin rot i systemteori. Når jeg bruker begrepet systemisk praksis mener jeg den kompetansen fagpersoner har tilegnet seg gjennom utdanning, og kurs innenfor dette feltet. Praksis innebærer både praksis innenfor terapi og annen profesjonell samhandling, som benytter kompetansen fra dette feltet, som her i denne oppgaven hvor fagpersoners praksis i barnevernet er i fokus.

¹ Systemteori- teori om samspill mellom deler som kan gjelde alt fra molekyl til store bedrifter. Utviklet av blant andre Bertalanffy og presentert i 1945. Systemteori var en viktig inspirasjonskilde for utvikling av kommunikasjonsteori og familierapi fra 1950 og framover.

² Epistemologi – erkjenningssteori – hvordan vet vi det vi vet?

Jeg vil også her gjøre kort rede for min oppfatning av begrepene konstruktivisme og sosialkonstruksjonisme og hvordan et slikt teoretisk ståsted preget av disse perspektivene, får innvirkning på faglig praksis og forskning.

Konstruktivisme og sosialkonstruksjonisme³ er kjente begreper innenfor familierterapi og systemisk praksis. Begge perspektivene hevder at vi konstruerer vår forståelse av verden og det vi opplever, snarere enn at vi finner en objektiv verden. Et konstruktivistisk ståsted i terapi og profesjonell samhandling medfører at flere konstruksjoner kan være mulig, og at den ene ikke trenger å være mer rett enn den andre. For meg betyr dette i møter med familier, at deres konstruksjoner er like gyldige som mine.

Sosialkonstruksjonisme handler i tillegg om hvordan konstruksjonene våre blir skapt og utvikler seg i et fellesskap. Sosial konstruksjon skjer i sosiale sammenhenger gjennom kommunikasjon, og dette påvirker våre konstruksjoner.

Dette teoretiske ståstedet vil ha innvirkning på hva en tenker som forsker og som fagperson. Jeg har valgt et sosialkonstruksjonistisk perspektiv i denne oppgaven, men dette er også et valg som gjelder for meg i alle mellommenneskelige og profesjonelle samhandlinger. Dette betyr at flere konstruksjoner kan være mulige og at den ene trenger ikke å være mer rett den andre, og at det er i møter med andre disse konstruksjonene blir skapt. Når jeg bruker begrepet sosialkonstruksjonisme videre i oppgaven, er det i den betydningen jeg har forklart her.

I denne oppgaven betyr det at jeg som forsker, blant annet, vil være opptatt av informantenes konstruksjoner i møte med dem. *Jeg har på bakgrunn av min forforståelse, mitt teoretisk ståsted, og mine forskningsspørsmålene valgt en kvalitativ tilnærming, og har valgt å bruke deltakende observasjon og fokusgruppeintervju som kvalitative tilnærminger.*

2.8 Oppgavens relevans

³ Konstruktivisme: Aviser muligheten for å gjengi virkeligheten eller beskrive den slik den er. Ernst von Glaserfeldt (1984) bruker begrepet "radikal konstruktivisme, som blant annet hevder at det er umulig å hevde at en forklaring er sannere enn en annen.

Sosialkonstruksjonisme: Hvordan konstruksjonene våre blir skapt og utviklet i et sosialt fellesskap. Gergen og Gergen(2005) kritiserer konstruktivistene for at de ikke i tilstrekkelig grad tar på alvor hvordan mening skapes i et sosialt fellesskap.

I 1997 skjedde det på mange måter et paradigmeskifte i barnevernet. Forskning satt fokus på familie - og nettverksarbeid og brukermedvirkning, som ble trukket fram som sentrale begreper når det gjaldt å sette inn hjelp som virker. En del forskning i forhold til virkninger av behandling i barneverninstitusjoner, blant annet utført av Benedictow 1996 ,var entydige i konklusjonene på at barnevernsbarn klarte seg relativt dårlig etter institusjonsopphold . Dette har seinere blitt bekreftet av både norsk og internasjonal forskning. Tore Andreassen oppsummerer denne forskningen slik:

” Generelt kan man si utifra den forskningen, som har foregått i forhold til institusjoner, som tiltak; at institusjon som tiltak hjelper for noen, men ikke for alle. Andelen det går dårlig med etter institusjonsopphold, synes å være klart større enn andelen som det går bra med.” (Andreassen 2003)

Dette gjorde at barnevernet ble mer opptatt av familie- og nettverk, og ble opptatt av å utvikle gode metoder for å arbeide med familier på deres arenaer, og med deres deltakelse.

Parallelt med institusjonsforskningen, pågikk det forskning og utprøving av metoder i USA, eks MST (multisystemisk terapi), og PMTO, (parent Management Training), og FFT (funksjonell familieterapi), som viste seg virksomme overfor barn og unge og deres familier utenfor institusjoner. Metodene legger vekt på å involvere barn, ungdom og familie og deres nettverk. Metodene er rettet mot barn og unge med alvorlig adferdsproblematikk. Metodene er overført og tilpasset norske forhold og viser seg også å være virksomme overfor samme målgruppe her. Det kommer stadig nye metoder, som har familie, deres nettverk og brukermedvirkning, som sentrale elementer i sin behandling i møtet med familiene.(Klefbeck og Ogden 2003)

Dette har gjort at barnevernet sikrere kan dokumentere hvordan hjelpetiltak virker og gjør også at barnevernet kan være mer presise i forhold til metodevalg/valg av tiltak. Barnevernet har også fått flere tilgjengelige og differensierte tiltak, som ikke er institusjonsbaserte.

Det statlige barnevernet har økt sin satsning på disse metodene og har et sterkt fokus på å utvikle et kunnskapsbasert barnevern. Satsingen på mer familie- og nettverksbaserte tiltak, er en av de sentrale føringene for det statlige barne- og familievernet. Spesielt de siste to årene har det vært et stort fokus på mer systematisk brukermedvirkning og kvaliteten i tiltakene. (Bufdir 2010, Falck red 2006). Denne satsningen gjelder både det statlige og det kommunale barnevernet.

Familierådsmodellen er nok den mest brukernære modell i dagens barnevern.

Familierådsmodellen har en annen målgruppe og videre målgruppe enn metodene MST, PMTO og FFT. De retter seg mot barn, ungdom og deres familier med mindre alvorlig problematikk, og kan brukes på flere arenaer enn i barnevernet.

Det er imidlertid mindre forskning og utvikling av gode metoder og modeller overfor barn og unge, med sammensatte behov, store omsorgsbehov og samspillsproblematikk. Videre mindre forskning i forhold til hva som virker ved å involvere familien og nettverks ressurser, og effektene av å bruke disse ressursene som en intervensjon i barnevernet. Nyere norsk forskning i forhold til plassering i fosterhjem, konkluderer med at det går generelt bedre med barn og ungdom, som plasseres i fosterhjem i egen familie og slekt. (Holtan 2002).

Et prosjekt, som er et longitudinelt studie fra 1990 – 2005, hvor forskere fra NOVA har fulgt et stort antall barnevernsklienter i årene fra 1990 til 2005, viser at det går dårlig med barnevernsklienter på flere arenaer. De peker på noen områder, hvor det er viktig å sette inn hjelp og som kan gjøre at barnevernsklienter klarer seg bedre. Disse områdene er *skole, helse og ettervern, og her trengs det både metodeutvikling og forskning*. (Clausen og Kristoffersen 2008)

Parallelt har det foregått forskning innenfor psykiatri, i forhold til å involvere familie og nettverk, og bruke de som viktige støttespillere i behandlingen. Forskning har også her resultater, som peker på at det går bedre med folk når familie og nettverket deltar. (Seikkula og Arnkil 2007, Fyrand 2005, Brottveit 2002). Det har rett og slett en helende effekt på psykisk syke, men det er også her manglende forskning på hva i familien og nettverket, som er virksomt og hva som bidrar til at det går bedre og fører til endring.

Uansett peker forskning på at *den relasjonen du har til din familie og nettverk er viktig i behandling og bidrar til positiv endring*, slik jeg tolker disse forskningsresultatene, Dette henter jeg både fra nordisk, og internasjonal forskning de seinere år.

3. BARNEVERNETS MANDAT, PREMISSE OG ANSVAR

I dette kapitlet vil jeg sette min studie inn i en kontekst; det kommunale barnevernkontoret. Jeg vil redegjøre for mandat, premisser og ansvar og vise til noe av kunnskapsstatusen barnevernet har for tiltak pr. dags dato.

Barnevernet har siden 2004, vært delt i et kommunalt og et statlig barnevern. Vi har fått et eget barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (BUF – direktoratet), regionale BUF- etater og fagteam. Det er et rundskriv, som beskriver ansvar og betalingsordninger mellom kommuner og statlig barnevernmyndigheter, rundskriv Q-06/2007, utarbeidet av barne- og likestillingsdepartementet.) Både det kommunale - og det statlige barnevern arbeider etter Lov om barneverntjenester av 1992, sist endret i 2005).

Det sentrale i dette rundskrivet er:

- Det er det kommunale barnevernet som har vedtaksmyndighet dvs det er de som møter familiene og fatter alle vedtak i forhold til tiltak.
- Det statlige barnevernet, skal når det kommunale barnevernet ber om tiltak som institusjon eller fosterhjem, bistå det kommunale barnevernet og skaffe til veie egnet tiltak.

Det er derfor naturlig å bruke et kommunalt barnevernkontor som kontekst for å finne ut mer om mine forskningsspørsmål. Det kommunale barnevernet har en sentral rolle og er de første som møter barn, ungdom, deres familie og nettverk. De er samtidig de som bestemmer tiltak og hjelp.

3.1 Mandatet til det kommunale barnevernet

Barnevernets hovedoppgave er:” å sikre barn og unge som lever under forhold, som kan skade deres helse og utvikling, nødvendig hjelp og omsorg til rett tid. I tillegg skal barnevernet bidra til at barn og unge får trygge oppvekstvilkår,” Lov om barnevern § 1-1.

Formålsparagrafen viser at barnevernet har et todelt fokus: spesifikt å stoppe omsorgssvikt og mer generelt å forebygge omsorgssvikt, *risikobarnevernet og velferdsbarnevernet*.

Barnevernloven er ingen rettighetslov i den forstand at alle familier som ønsker det, har krav på bistand fra barnevernet. Det er barnevernet som bestemmer om det enkelte barn faller innunder målgruppen. Sentralt i denne vurderingen ligger omsorgssviktbegrepet, som langt fra er entydig. Hva som til enhver tid blir sett på som omsorgssvikt, er avhengig av kultur og kontekst, og er dermed i kontinuerlig endring jfr. min innledning om to forskjellige syn på barnets beste, når det gjaldt plassering i fosterhjem.

En barnevernssak har som regel følgende faser: melding, undersøkelse, vedtak og tiltak, evaluering og avslutning. Etter å ha mottatt melding om bekymring for et barn, må

barnevernet innen en uke avklare hvorvidt innholdet i meldingen vurderes å falle innunder barnevernets mandat og virke.

Hvis dette er tilfelle, åpnes en barnevern sak hvor første skritt er undersøkelse jfr.

Barnevernloven § 4-3. Innen tre måneder skal barnevernet (kan utvides i helt spesielle tilfeller til seks måneder) samle all tilgjengelig og relevant informasjon om barnet og familien. Dette innebærer samtaler med barnets foreldre, barnet og innhenting av skriftlige opplysninger fra instanser rundt barnet. Alle offentlig instanser har opplysningsplikt til barnevernet jfr.

Barnevernloven § 6-4. Barnevernet har rett til å snakke med barnet alene, jfr. Barnevernloven § 4-3.

3.2 Kunnskapsstatus i barnevernet:

I en rapport fra 2006 ble kunnskapsstatusen for hjelpetiltak i det norske barnevernet oppsummert (Kristoffersen red. 2006). Rapporten peker på, at det er utført lite forskning i forhold til virkningen av ulike hjelpetiltak, noe jeg også påpeker i min innledning.

Hjelpetiltakene har stått sentralt og er anvendt hyppig i norsk barnevern, særlig etter ny barnevernlov i 1992. Barnevernet har også benyttet seg av tradisjonelle hjelpetiltak, som det finnes lite systematisk og forskningsbasert kunnskap om, som fagpersoner har tro på nærmest ut fra at hjelpetiltakene har vært brukt lenge. Dette er noe forbedret de seinere år.

Hjelpetiltakene er flere, mer differensiert, og mer kunnskapsbasert jfr. mitt kapitel 2.8 om oppgavens relevans. Metodetilførselen som i de seinere år i stor grad er kommet fra USA, har bidratt til å høyne kartlegging, høyne deltakelse for barn, unge, deres familie og nettverk. Dette har bidratt til riktigere hjelp og at hjelpen blir sikret en evaluering.

3.3 Barnekonvensjonen:

I 2003 vedtok Stortinget at FN's konvensjon om barns rettigheter skal gjelde norsk lov og gå foran øvrig norsk lov dersom den anviser andre løsninger. At FN's barnekonvensjon nå gjelder norsk lov, innebærer at de fleste som arbeider i kommunalforvaltning må forholde seg til den. Konvensjonen gir retningslinjer for kommunens prioriteringer, den setter grenser for dens myndighet og den oppstiller grunnleggende prinsipper, som skal prege alle prosesser som berører barn. Dette betyr som jeg ser det en enda tydeligere presisering i barn, unges og familienes deltakelse, og medvirkning.

Barnekonvensjonen artikkel 12: ”Partene skal garantere et barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter, retten til fritt å gi uttrykk for disse synspunkter i alle forhold som vedrører barnet og tillegge barnets synspunkter behørig vekt i samsvar med dets alder og modenhet”.

4 TEORI

4.1 Innledning

Jeg vil i dette kapitlet utdype allerede presentert teori og forskning, og presentere noen andre viktige teoretiske bidrag. De inneholder alle elementer av *familie og nettverk og et syn på dette som en ressurs*.

I og med at jeg har valgt å bruke analysemetoden Grounded Theory i denne oppgaven, har dette også i noen grad styrt valget med hensyn til teoriutvalg. Metoden er i utgangspunktet åpen for teoriutvalg og har ikke noen forutbestemte hypoteser. Grounded Theory betyr at teori eller sammenhenger, vil komme fra de dataene du samler inn; teorien vil springe ut fra empirien.

Jeg vil starte med å presentere to viktige teoretiske perspektiver fra familierapi og systemisk praksis. Disse perspektivene er valgt på bakgrunn av mitt teoretiske ståsted, men også fordi de er relevante i forhold til oppgavens tema.

4.2 To teoretiske perspektiver fra systemisk praksis og familierapi, som faglig bakgrunn for mitt tema familie og nettverk:

Jeg har i kapitlet 2.7 gjort rede for mitt teoretiske ståsted og hva jeg mener med begrepene familierapi, systemisk praksis og konstruktivisme og sosialkonstruksjonisme. Jeg vil her trekke fram to teoretiske perspektiver fra dette feltet, som er nært koblet til konstruktivisme og sosialkonstruksjonisme.

4.2.1 Problemløsning og konstruktivisme – Paul Watzlawick

Paul Watzlawick har utviklet både teorigrunnlag og terapimetoder innenfor familierapi. Han er også den som har fått æren for å innføre konstruktivisme i familierapifeltet. Watzlawick viser også i sine bidrag, at det sosialkonstruksjonistiske perspektivet var en del av hans tankegods (Watzlawick 1976) . Han har kommet med bidrag til kommunikasjonsteorien i boka ”Pragmatics and Human Communication” (1967) ., og med bidrag til problemløsning i boka ”Change” (1974) . For meg har han hatt størst betydning med boka ”Change” eller ”Forandring” på norsk, som kom ut i 1980. Med utgangspunkt i forskningsmiljø i Research Institute Palo Alto i USA, utviklet Watzlawick i samarbeid med to terapeuter⁴ ideer om samspill og kommunikasjon, problemforståelse og løsningsstrategisk tenkning. Innenfor

⁴ Watzlawick utviklet boka forandring i samarbeid med terapeutene J Weakland og R Fisch som også var knyttet til the Research Institute Palo Alto.

systemteoretisk tenkning peker denne boken på at en viktig forutsetning for problemløsning er å velge løsninger på rett nivå. Løsningsforsøkene kan, dersom de ikke fører fram, gjentas og bli en del av problemet. Med andre ord det er familiens løsning av problemet som er selve problemet. Det gjøres forskjell mellom løsninger av 1.orden som handler om løsninger, som har mer av det samme, og løsninger av 2.orden, som innebærer ”en forskjell som gjør en forskjell”. Terapeutens oppgave blir å kartlegge tidligere mislykkede løsningsforsøk, løsninger av 1 orden, og å hjelpe familiene til å forandre måten de løser problemene på, løsninger av 2 orden (Watzlawick 1980).

4.2.2 ” Ikke vitende posisjon”

Begrepet ”ikke vitende posisjon” ” a not knowing- approach to therapy”, er utviklet av terapeutene Harlene Anderson og Harold Goolishian (Anderson og Goolishian 1992) Dette er et aktivt og levende perspektiv i familierapi i dag og er på norsk kjent som ”ikke vitende posisjon” Jeg vil her bruke Harlene Anderson videre som referanse for å forklare dette perspektivet.

Anderson (2003) tar utgangspunkt i sosialkonstruksjonismen og hermeutikken⁵ Hun har ikke tro på at en person noen gang fullt ut kan forstå en annen person eller dennes hensikt og mening. Jeg skal her peke på noen sider ved ikke-vite posisjonen, som jeg mener er relevant for denne oppgaven.

I møtet mellom klient og terapeut er klientens liv og situasjon i fokus. Terapeuten er den som ikke vet, og som trenger å bli informert. Klienten er den eneste som kan informere.

Terapeuten skal ha fokus på det klienten er opptatt av. Å innta ikke-vitende posisjon er ment for å skape en dialog, der det er rom for at klient og terapeut utforsker sammen. ” En terapi hvor terapeuten og klienten begge er forskere, der er optaget av at skape det, de finder” (Anderson 2003, s.29)

Ikke-vitende posisjon er blitt kritisert av blant annet familierapeutene Boscolo og Bertrando, i forhold til synet på kunnskap og at posisjonen tilslører makt. Når det gjelder kunnskap så mener de at terapeuten umulig kan sette til side sin egen kunnskap. De mener dette er en illusjon. De hevder også at ekspertrollen blir bekreftet av selve konteksten, terapeut - klient

⁵ Hermeneutikk – fortolkningslære, har sitt opphav på 1600 tallet. Den filosofiske versjonen i det 20 århundre er forbundet med Gadamer, Habermas, Heidegger og Ricoeur. Hermeneutikken er opptatt av fenomenet å forstå og fortolke.

og er umulig å forkaste.⁶ For meg handler en ikke vitende posisjon først og fremst om en holdningen eller posisjonen, som gjør at du skjærer sider av deg selv i kommunikasjon med andre. ”Ikke at vide vil si at forholde seg ydmygt til det man ved” (Anderson 2003) En må sørge for at ikke den kunnskapen en sitter med selv stenger for den informasjonen klienten gir. Dette vil jeg komme tilbake til under drøftingen av resultatene i oppgaven.

4.3 Teoretiske perspektiver i forhold til familie- og nettverk.

Professor Live Fyrand er en av de mest sentrale forskere i Norge, og er også internasjonalt kjent. Hun har en dr. philosgrad innen området sosialt nettverk og helse hos pasienter med kronisk og somatisk helseproblem. Live Fyrand har gjort en rekke evalueringer og forskning av familie og nettverksarbeidet. Hun har spesielt vært opptatt av implementering av nettverkstilnærminger både i barnevern og helse sektoren. Hun sier at det er spesielt vanskelig å implementere familie- og nettverkstilnærminger i barnevernet og få det til å bli varig: Hun stiller seg undrende til at dette ikke skjer mer i praksisfeltet. (Fyrand 2005)

Hun har blant annet illustrert dette poenget i artikkelen: ”Barriers of new technology in social and health care: The case of Network Therapy”(Fyrand red 2010):

“Despite a broad range of educational programs and consultations to a range of social and health institutions over many years since 1980s in Norway, both professionals and leaders in these sectors seems to avoid an implementation of social network methods as a part of the institutions professional approach....”(ibid s 201)

Her peker hun på helse- og sosial sektoren i Norge, og at det ser ut til at disse sektorene unngår å implementere familie og nettverkstilnærminger som praksis.

Artikkelen analyserer videre mulig grunner for at implementering av familie- og nettverkstilnærming ikke skjer, og er opptatt av og finne fram til noen suksessfaktorer for å lykkes med implementeringen:

“The resistance towards an implementation of network meetings- as a part of an institutions professional repertoire may be explained as a result of what may be called a cultural clash between 1) the patient`s particular relation- oriented structures, symbolic capital and habitus on the one hand and the other 2) the professional`s particular institutional structure, symbolic capital and habitus on the other. This difference may cause uncertainty and resistance to cooperate beyond the borders of the different systems and cultures” (ibid s 207)

⁶ Bertrando og Boscolo 1996 – to fremtredne familierapeuter som definerer seg innenfor postmodernisme og konstruktivismen.

Artikkelen tar opp forskjellen mellom *klientsystemet* versus det *profesjonelle* system, og at denne forskjellen kan sees som en kulturkollisjon. ”a cultural clash” Denne kollisjonen kan hindre samarbeid mellom disse to systemene.

Diakonhjemmets høyskole gjennomførte et program fra 1987 til 1989 ”Sosialt nettverk og intervensjon for 32 fagpersoner fra 7 institusjoner i første og annen linje i helse- og sosialsektoren. Hovederfaringene fra dette programmet i forhold til implementering var:

- Lederene må være motivert og anerkjenne prosessen for å implementere
- Etablere en prosjektgruppe i hver institusjon, som prøver ut metoden for en bestemt tid og høster erfaringer
- Prosjektgruppen lager utdanningsprogram for sine kolleger.

4.3.1 De tre kompetanse systemene

Alt nettverksarbeid bygger på grunnsynet; *at personen, hans/hennes sosiale nettverk og det profesjonelle nettverk innehar hver sin særegne kompetanse*. For å synliggjøre denne kompetanse må systemene møtes og ha dialog for å utvikle en felles kompetanse. De tre kompetansesystemene er:

- Personen
- Hans/hennes nettverk
- Profesjonelle nettverk

Møter med nettverket er således en intervensjonsmetode, som tilrettelegger for at alle kompetansesystemene både kan forstå krisen og en persons/families livssituasjon på et bredest og best mulig måte for å kunne hjelpe.

Målet med møtet er å åpne opp for en felles forståelse på tvers av systemgrenser slik at det kan utvikles felles oppfatninger som gjør det meningsfylt. (Andersen 2004, Seikkula og Arnkil 2007, Fyrand 2005)

En ser også på kompetansesystemet, som klient/pasient, og deres nettverk representerer som et ”*early action system*” . (Fyrand red 2010)

Live Fyrand uttrykker dette slik i samtale med meg 02.11.2010:

”Ja det er det første, vi gjør når problemer dukker opp, vi går til en søster eller noe sånt.Og så deler man og så får man hjelp og så holder det ikke.....Da er det behandlingsetaten kommer inn, de profesjonelle...Det de profesjonelle ikke gjør det er å gå tilbake og se hvem som har vært aktive før..... altså det uprofesjonelle systemet ”Early Action systemet” og undersøke hva og hvem som har hjulpet til før .”

Det som ofte skjer er at dette systemet(”Early Action system”) blir skjøvet vekk av de profesjonelle. Live Fyrand mener at dette kan ha sammenheng med at de profesjonelle blir utrygge på sin rolle i forhold til klientsystemet, og velger den rollen de er tryggest på; ekspertrollen. (Fyrand red 2010)

Det profesjonelle – og klient/pasient/familie kompetansesystemene har veldig forskjellige logikker eller måter å håndtere utfordringer på, som krever en tett kommunikasjon og samhandling. Når kompetansesystemene opplever å være i konkurranse om ”sannheter” i forhold til løsninger, og i konkurranse i forhold til kompetanse, lukker systemene seg, og kommunikasjon stopper. (ibid)

De signifikante andre, (se også punkt 2.5) er viktige personer i nettverket som det er viktig for de profesjonelle å få kontakt med og samarbeide med. Disse personene kan sees som nøkkelpersoner, og har ofte kontakt med mange i nettverket. Nøkkelpersonene sitter på mye historie og kontakter og representerer en del av ”early action ”systemet, som er avgjørende for å lykkes i arbeidet med familien og nettverket.

4.3.2 Nettverksdialoger - Jaakko Seikkula og Tom Erik Arnkil:

Klinisk psykolog Seikkula og samfunnsforsker Arnkil, har begge forsket på og arbeidet med å utvikle det de har valgt å kalle nettverksdialoger; Seikkula gjennom sitt arbeid i psykiatrien og Arnkil gjennom studier av multiprofesjonelt arbeid med barn, pårørende og familier med sosialrelaterte problemer. De er opptatt av nettverkets ressurser. Deres erfaring er at ved å innta en mer ydmyk og dialogisk tilnærming, blir den profesjonelle samtalen en helt annen. Ressursen i klientens sosiale nettverk aktiveres når de involverte blir hørt og lyttet til. De beskriver nettverksdialogene som samtaler, som åpner opp for samarbeid mellom pasienten, pasientens nettverk og det profesjonelle nettverk og får fram systemenes ressurser. De er opptatt av å få til dialoger mellom pasienten, pasientens nettverk og det profesjonelle nettverk; kompetansesystemene, som gjør at fastlåste konstruksjoner av hverandre bygges ned og muliggjør adekvate og bærbare løsninger. (Seikkula og Arnkil 2007)

4.3.3 Reflekterende prosesser - Tom Andersen

Psykiater Tom Andersen er blant annet kjent for å åpne terapirommet, slik at klienter fikk høre terapeutenes mening om situasjonen de fortalte. Å åpne terapirommet ble først kjent som begrepet ”reflekterende team”, seinere som begrepet ”reflekterende prosesser.” Dette innebærer at terapeuten organiserer samtalen på en måte som gjør, at alle deltakerne innehar ulike posisjoner i løpet av samtalen. De veksler mellom deltakelse og reflekterende posisjoner.(Andersen 2004)

4.4 Familieråd

En samlerapport om familieråd, ”Hva er det med familieråd? omtaler prosjektet ”Nasjonal satsing for utprøving og evaluering av familieråd i Norge”. Rapporten har flere interessante funn og resultater for hvordan familieråd har blitt benyttet i barnevernet.(Falck red 2006).

Metoden familieråd er fra New Zealand og er en gammel metode. Den ble brukt for å løse konflikter i landsbyer, hvor det var de eldste, som hadde det siste ordet i forhold til hvordan løse utfordringer. Metoden familieråd er en beslutningsmodell, som både faglig og politisk er ønskelig at alle de kommunale barneverntjenester i Norge skal benytte. Rapporten viser blant annet at ved å gjennomføre familieråd øker brukerdeltakelsen.

Rapporten viser til en del hindringer for barnevernet, i forhold til å benytte modellen. Et sentralt moment i familieråd, er at barnevernet må overlevere myndighet og makt til familien og nettverket. Dette har vist seg å være vanskelig å få til i praksis. Altså en klar parallell til samhandling mellom kompetansesystemene (se også pkt. 4.3.1).

En av antakelsene i rapporten er at motstanden fra saksbehandlerne side i å bruke familieråd, handler om å gi fra seg ansvaret til familiene, altså å gi fra seg makt. Barnevernet får en annen rolle, som utfordrer den autoriteten de er gitt i kraft av lov. Modellen bryter med det tradisjonelle utgangspunktet til barnevernet. Familieråd er en modell som tar utgangspunktet i familien og nettverkets ressurser. Dette kan oppfattes som et nederlag for ekspert kunnskapen.

Familierådet er en beslutningsmodell, som utfordrer den tradisjonelle arbeidsmåten i barnevernet, ved at familiene trekkes mer forpliktende inn i arbeidet i forhold til løsninger. På denne måten blir ekspertrollen omdefinert, fra den tradisjonelle ekspertrollen som etterspør byråkratisk kompetanse, til en rolle som etterspør sentrale ferdigheter hos barnevernsarbeideren til å tåle usikkerhet, ha tro på mennesket og forholde seg konstruktivt til

andre mennesker, slik at en kan oppnå løsninger ved å bygge på de ressursene som finnes. Barnevernsarbeideren får mer en rolle som tilrettelegger for familien, en som myndiggjør familien.

Rapporten trekker fram at det kan se ut som at familieråd blir tilbudt familier som har noenlunde lik problemforståelse som barnevernet. En felles problemforståelse kan ofte ha sammenheng med en god relasjon. I barnevernets begrunnelse for å tilby familier familieråd blir det lagt vekt på familiens sterke nettverk og positive holdninger til barnevernet.

Rapporten peker videre på at barnevernsarbeiderne gjennom å bruke familieråd som modell, oppdager ressurser hos familiene, som de ikke tidligere var klar over. Spesielt gjelder dette familier som barnevernet har definert som ressurssvake. (Falck red 2006).

4.4.1 To modeller med samme formål: Familieråd og nettverksmøtet

R Andresen har gjort en sammenlikning mellom storfamiliekonferanser(familieråd)⁷ og prosessnettverksmøter. Hun hevder at det er av stor praktisk betydning for begge tilnærmingene at det trekkes noen grenseoppganger. De har vesentlige perspektiver felles og vesentlige forskjeller. Andresen 2000)

Felles for begge tilnærmingene er:

- ekspertrollen blir utfordret
- Begge har røtter i tradisjonelle samfunn
- Begge er opptatt av samspillet og relasjonen framfor enkelt individet
- Begge er blitt utviklet i helt andre geografiske områder enn de opprinnelige

Forskjellene er i beslutningsprosedyren:

- I storfamiliekonferanser(familierådet), er storfamilien og nettverket alene i diskusjonen om løsninger.
- i nettverksmøtet er alle tilstede hele tiden (dvs både det private og det offentlige nettverket), når de diskuterer seg fram til mulige løsninger.

⁷ Storfamiliekonferanse er ofte brukt synonymt med begrepet familieråd, og handler om det samme.

Erfaringer og resultater hun har med begge modellene er, at når det gjelder tiltak overfor barn og ungdom i barnevernet er det svært viktig at hele nettverket står bak løsningen. Erfaringene viser videre at et samlet nettverk rundt barnet og kjernefamilien, skaper forhold som er til det beste for barnet. (Andresen 2000)

4.5 Om metodene PMTO, MST og FFT

Selv om lignende prosjekter og programmer av nyere tid, som de forskningsbaserte metodene PMTO, FFT, MST⁸ og familieråd, har mange praksiserfaringer og resultater, hvor familie og nettverk, blir benyttet som et kompetanse system og som aktiv deltaker i endringsprosessene, er det fortsatt vanskelig å få disse implementert som god praksis i barnevernet.

Metodene PMTO, MST og FFT, (se også punkt 2.8) er metoder som brukes overfor adferdsvanskelige barn og unge i barnevernet i Norge i dag. PMTO og MST har lenger fartstid enn FFT. Alle metodene er hentet fra USA, og er rettet mot gruppen adferdsvanskelig barn og unge. Felles for dem er at de forsøker å vektlegge og ivareta forholdet mellom deltakelse og beskyttelse rundt barnet og ungdommen, samt deltakelse fra foreldre og nettverket rundt. De legger vekt på å være forebyggende, familiestøttende og kompetanseoppbyggende. Alle metodene vektlegger betydningen av å benytte den kapasiteten som familien representerer, og har til dels sterke islett av empowerment tenkning.

Metodene er familie- og nettverksorienterte, er manualbaserte⁹ og krever sertifiserte terapeuter. Disse skiller seg således ut fra andre hjelpetiltak i barnevernet og for eksempel modellen familieråd. Familieråd har ikke de samme krav om sertifisering og bruk av manualer. Dette skyldes blant annet at familieråd ikke er en terapimodell men en beslutningsmodell. Det foreligger en god del internasjonal forskning i tilknytning til metodene PMTO, MST og FFT, både i form av systematiske reviews og randomiserte, kontrollerte forsøk. Det er også utført forskning om bruk og virkning av metodene i Norge. Konklusjonene peker alle på at metodene er virkningsfulle. (Klefbeck og Ogden 2003, Kristoffersen red 2006)

⁸Forskningsbasert –betegnelsen refererer til at utviklingsarbeidet skal være basert på forskning og dokumenteres i form av forskningsresultater for ny kunnskapsproduksjon (Nova rapport 18/06) PMTO parent management training Oregon, MST multisystemisk terapi og FFT funksjonelle familierapi er metoder som betegnes som forskningsbasert. Metodene blir beskrevet i pkt 4.5

⁹ Manualbasert – betyr at metoden og terapeuten, som utøver den har faste og bestemte inntakskriterier og intervensjoner som brukes overfor alle familier

4.6 Familie- og slektsfosterhjem

Amy Holtan har i sin doktoravhandling av 2002, gjort en undersøkelse i forhold til barn og ungdom som plasseres i fosterhjem i egen slekt. Hennes forskning er også støttet i forskning fra USA.

Hun oppsummerer blant annet dette i sin doktoravhandling:

” Den kanskje viktigste lærdommen fra undersøkelsen er den betydningen respekt og tillit mellom fosterforeldre og foreldre har for barns trivsel og stabilitet i fosterhjemmet. En stor utfordring for barnevernet er å legge til rette for relasjonsbygging mellom fosterforeldre og biologiske foreldre i alle typer fosterhjemsarbeid..” (Holtan 2002)

Doktoravhandlingen konkluderer med at det er av stor betydning at det utvikles en god relasjon mellom biologisk familie og nettverk og fosterforeldre og at det ser ut til at plasseringer i slekt og nettverk synes å være mer stabile og varige.

4.7 Institusjonsbehandling og forskning

Tore Andreassen har i sin bok:” Behandling av ungdom i institusjon. Hva sier forskning?” sammenstilt internasjonale erfaringer og forskning i forhold til institusjoner for ungdom med adferdsvansker. Han oppsummerer blant annet dette : ”

Basert på denne gjennomgangen må det kunne hevdes at en stor del av behandlingstiltakene i form av institusjonsbehandling for denne målgruppen i dag ikke drive etter prinsipper for effektiv behandling. Dette må antas å forklare generelt lave gjennomsnittresultater av institusjonsbehandling. I realiteten mottar mange ungdommer tiltak, som forskningen viser ikke bidrar til positiv utvikling, men i stedet øker risiko for ytterligere forverring av atferden deres og bidrar til utvikling av problemadferd hos ungdommer som i utgangspunktet hovedsakelig har et omsorgsbehov. Dette berører både behandlingsinnhold og plasseringsbestemmelsene.” (Andreassen 2007)

Dette betyr, slik jeg tolker han, at både de faglige tilnærmingene og innholdet i tiltakene i forhold til ungdom må endres. Videre må det utvikles flere metoder og tilnærminger overfor ungdom utenfor institusjonene. Dette understrekes også i rapporten (Kvalitet i barneverninstitusjoner 2010), som jeg har sitert i innledningen i pkt 1.1.

4.8 Sosialt nettverk i et organisasjonsperspektiv

Sosialt nettverk i et organisasjonsperspektiv er tatt med, som et teoretisk utgangspunkt fordi resultatene av analysen i denne masteroppgaven, peker på organisatoriske forhold som en

viktig faktor, når det gjelder hva som fremmer og hindrer fagpersoners bruk av familie og nettverk som en faglig tilnærming. Resultatene viser at dette henger sammen både med organisasjonsform og ledes holdning til dette som en faglig tilnærming.

Organisasjonsteoretikere har i økende grad blitt opptatt av at det formelle nettverket og det uformelle nettverkets sameksistens, og hvordan de både supplerer og påvirker hverandre. (Waldstrøm 2003, Fyrand red 2005).

Nettverksbegrepet fikk sin første betydning i den generelle samfunnsvitenskap i kraft av sin analyse- og den kraften som lå i en forståelse av hvordan nettverket fungerer. Først i den seinere tid har man begynt å anvende begrepet i en moderne og allmenn betydning – som et intervensjonsverktøy, en måte å bygge nettverk på, i et individ, familieperspektiv og organisasjonsperspektiv.

Til tross for etter hvert rikholdig litteratur om organisasjoner og nettverk er det en dominans av forskning og undersøkelser om analysen, forståelsen og karakteren nettverk. Det er i liten grad utviklet teori og forskning, som gir verktøy eller beskriver erfaringer når det gjelder å utvikle nettverk i organisasjoner, eller på området, som gjelder å gripe inn og endre karakter av uønsket nettverk innad i organisasjoner.

Nettverksperspektivet er sentralt for endring i organisasjoner, både som et diagnostisk virkemiddel for å planlegge endring og for måling av effekten i endringsprosessen.

Nettverksperspektivet i organisasjoner vektlegger betydning av å mobilisere uformelle nøkkelpersoner, jfr. ”de signifikante andre”(se også pkt. 2.5 og pkt 4.3.1), som på grunn av sine uformelle sentrale roller i organisasjonen ofte vil fungere som sentrale forandringsagenter i en endringsprosess (Waldstrøm 2003, Fyrand red 2005).

Nettverksperspektivet ser organisasjoner, som sammensatte sosiale systemer, som består av mennesker som utvikler innbyrdes kontaktnett. Målet med en nettverksanalyse i en organisasjon er å finne fram til og forstå de uformelle sosiale prosessene mellom de ansatte og deretter å analysere forholdet mellom disse og de formelle strukturene i organisasjonen.

Det er graden av sentralitet i det uformelle nettverket, som kan vise oss hvem som har og ikke har de uformelle lederrollene i organisasjon. Graden av sentralitet viser en persons uformelle rolle og derved graden av makt og innflytelse både i det uformelle nettverket og i forhold til den formelle organisasjonen. Denne type posisjon kan bare opprettholdes på grunnlag av at

personen gjør seg fortjent til fortsatt erfaringsbasert tillit fra de andre i nettverket, noe som vises ved at kollegene fortsatt velger å bruke eller henvende seg til samme person over tid. (ibid)

Det er to begrunnelser og perspektiver for å fokusere på det uformelle nettverket. Det ene handler om den organisasjonsteoretiske, som innebærer en forståelse av den uformelle nettverksstrukturen, for å forstå organisasjonens potensiale for vekst, utvikling og produktivitet. Det andre handler om det individuelle perspektivet som har fokus på sammenhengen mellom sosialt nettverk og helse.(ibid)

I forhold til denne oppgaven er det å forstå nettverk i organisasjon, knyttet til tanker og refleksjoner i forhold til hvordan barnevernet kan utvikle en organisasjonsmodell, som ivaretar familie og nettverkstilnærming som faglig praksis i større grad.

4.9 Et narrativt perspektiv på å forstå sosialt nettverk i organisasjoner.

Organisasjon i et narrativt perspektiv defineres som et sted hvor det løpende er kommunikative prosesser som utvikler og forandrer organisasjonen. I dette perspektivet ligger det en antakelse om at kommunikasjon inneholder elementer av makt og posisjonering og kamp om hvilke narrativer som til enhver tid skal være gjeldende. Bestemte fortellinger opphøyes til naturlige sannheter. Kommunikasjon og historiefortellingene blir derfor et meget viktig redskap i så vel ledelse som i det å skape interpersonelle forhold.

Eksternalisering er et meget sentralt begrep i det narrative. Begrepet ble introdusert av Michael White i 1990 (White 2008) Gjennom en spesiell spørre- og oppsummeringsteknikk adskilte han personen fra problemet, ”dekonstruerer”. Personen er ikke problemet. Teknikkene kan brukes både i samtaler med enkelt personer og i utviklingsarbeid.¹⁰

Formålet med en dekonstruksjon, det å utrede eller utfolde en historie er å avkode den sannhet eller viten som blir tatt for gitt.(ibid)

I narrativ organisasjonpsykologi søker man å utvikle organisasjonens sosiale praksis ved å identifisere de bakenforliggende antakelser, som støtter de dominerende og ofte de begrensede historiene i en organisasjon. For å kunne endre disse historiene er det nødvendig både å forstå lederes og medarbeidernes egne historier og hvordan disse skapes og formes. I

¹⁰ Narrativ terapi: Terapimetode utviklet av Michael White. Narrativ tilnærming fikk stor plass i det familierapifeltet gjennom 1990 tallet og har det fremdeles.

det narrative perspektivet interesserer en seg for prosessen, hvor historier skapes, utvikles og endres. Narrativ organisasjonspsykologi er opptatt av og har fokus på lederes og medarbeideres deltakelse i endringsprosesser.

Perspektivet handler om ”identitetslandskap” og ”handlingslandskap”. I en organisasjon er identitetslandskapet fortellingene som inneholder verdier, drømmer, håp, meninger, holdninger, betydning og historier om hensikter. Det er fra disse fortellingene organisasjonsaktørene trekker konklusjoner om deres og andres identitet. Konklusjonene er sosialt konstruert. Handlingslandskapet er historier om retninger, hendelser, handlinger, tid, handlekraft og aktivitet. Fortellingen gir den enkelte person bevissthet om hvordan organisasjonen skal tolkes og hvilke handlinger som skal skje. (Sanne-Nilsen 2006, Sparre Møller og Jørgensen Dall red 2009)

I denne oppgaven er spesielt det som handler om identitetslandskap og handlingslandskap som er interessant å se på i forhold til barnevernkontoret. Som et eksempel hadde barnevernsjefen en historie om barnevernkontoret med en policy, hvor familie- og nettverks arbeid var sentralt, men en historie, som ikke alle ved kontoret delte eller eide, noe som gjorde blant annet at det faglig arbeidet med familie- og nettverk ble forskjellig. Dette vil jeg komme tilbake til i analysen og i drøftingen.

5. METODE

Jeg vil først presentere mitt valg av datainnsamlingsmetode, valg av feltarbeidersted og valg av informanter. Jeg vil så si noe kort om begrepene troverdighet, bekreftbarhet og overføringsverdi sett i forhold til oppgaven og Grounded Theory. Deretter vil jeg presentere mitt valg av analysemetode; Grounded Theory, og sentrale begreper i forhold til metoden. Jeg vil så presentere noen etiske betraktninger. Tilslutt vil jeg presentere min forståelse av Grounded Theory og hvordan jeg har anvendt den i min data innsamling- og analyseprosess.

5.1 Om deltakende observasjon og fokusgruppeintervjuer.

Jeg har i pkt 2.7 teoretisk ståsted presentert mitt valg, i forhold til metode. Jeg har valgt en kvalitativ tilnærming gjennom deltakende observasjon og fokusgruppeintervjuer, for å belyse mine forskningsspørsmål. Dette har jeg blant annet valgt, fordi jeg ønsket å tilegne meg mer kunnskaper om deltakende observasjon. Gjennom denne kunnskapen, ble jeg overbevist om at det å observere et fagmiljø og fagpersoner i deres naturlige miljø, kunne belyse og utvide mine forskningsspørsmål. Deltakende observasjon er nettopp en metode som forutsetter deltakelse, engasjement, og som stadig setter deg i situasjoner der du må velge. (Fangen 2004) Jeg har valgt å ta utgangspunkt i Kathrine Fangens bok "Deltakende observasjon" (ibid), fordi den var grundig i forhold til metoden deltakende observasjon, og fordi hun plasserer seg innenfor sosialkonstruksjonistisk ståsted.

5.1.1 Deltakende observasjon:

Begrepet deltakende observasjon brukes ofte synonymt med feltarbeid. Metoden innebærer å være "ute i felten"... (Fangen 2004, s. 28)

Deltakende observasjon er som navnet tilsier; en metode der du deltar, ikke bare som forsker, men også som menneske. Metoden kan sees som en motsetning til objektivisme, som går ut på å behandle det du observerer som fakta, som noe du *ser* for så å konstatere hva det var du så. (Fangen 2004)

Når du utfører deltagende observasjon må du utføre to handlinger på samme tid:

Du involverer deg i samhandling med andre, samtidig som du iakttar hva de foretar seg. Du beveger deg på en skala fra det kun å observere til det kun å delta.(ibid)

Når du anvender deltakende observasjon, må du finne fram til gode måter å kombinere disse to handlingsprinsippene; kombinasjonen mellom full deltagelse og kun observasjon.

Ved deltakende observasjon spiller forskeren selv rollen, som et medlem av det sosiale systemet han eller hun studerer. Forskeren inngår i samhandling med medlemmene av et sosialt system. Deltakende observasjon kan være aktiv eller passiv. Mitt valg i forhold til barnevernkontoret var en passiv deltagende observatør, fordi jeg var opptatt av å ha minst mulig påvirkning, være åpen og være en aktiv lytter. Et overordnet mål med deltagende observasjon er å kunne beskrive hva folk sier og gjøre i sammenhenger, som ikke er strukturert av forskeren (Fangen 2004 s. 31)

Fordelen med deltakende observasjon er at en har mulighet for å fange opp den eller de observertes totale situasjon. Forskeren *er selv tilstede*, når begivenheter skjer og de observerte *blir studert i sin sosiale sammenheng*, noe som muliggjør en helhetsforståelse.

Svakheten er kontrolleffekten. Folks adferd påvirkes av at de blir observert. Forskeren vet ikke hvordan de hadde vært og eller hvordan de hadde handlet, når de ikke observeres.

En annen svakhet er effekten av et begrenset perspektiv, som betyr at ”en kan gå seg blind”. Denne begrensningen kan reduseres ved å gå inn i flere roller som observatør. Som et eksempel valgte jeg å kombinere feltobservasjonene med to fokusgruppeintervjuer, og utvidet ytterligere med formelle- og uformelle samtaler med enkelt personer både ved barnevernkontoret og utenfor barnevernkontoret.

5.1.2 Intervjuing:

Det er ikke uvanlig å benytte intervju i kombinasjon med deltakende observasjon. Dette for å få mer tilgang til personer eller situasjoner det er vanskelig å få tilgang til under observasjonene eller for å utdype observasjonene. Til en viss grad kan du si at ”validerer”observasjonsdata, og gjør de mer troverdig (Fangen 2004)

Jeg valgte å utføre fokusgruppeintervjuer med en gruppe ved barnevernkontoret, men også en gruppe, som representerte den forebyggende tjenesten utenfor barnevernet. Dette gjorde jeg fordi jeg ble nysgjerrig på disse to gruppene, gjennom observasjonene mine av fagmøtene ved barnevernkontoret. Nysgjerrigheten min handlet om at jeg gjennom observasjonen fikk vite at disse to gruppene arbeidet med familie- og nettverk, og at barnevernet i stor grad lot disse

gruppene utføre familiearbeidet ved kontoret. Jeg ble opptatt av samhandlingen gruppene imellom og rollene de hadde i forhold til familiene.

5.2 Valg av feltarbeidsted

Jeg valgte et forholdsvis stort barnevernkontor for min observasjon. Valget av feltarbeidested ble begrenset i forhold til at det bare var et kontor som kunne ta imot meg. Jeg hadde et ønske i utgangspunktet om å observere to forskjellige barnevernkontor, dette fikk jeg ikke til. Dette er utdypet i pkt 5.6 etiske refleksjoner.

Jeg endte opp med et kommunalt barnevernkontor, som hadde en uttalt policy, om at de skulle bruke familie og nettverk i sitt arbeide. Dette ble understreket av offentlige plandokumenter ved kontoret, samt at barnevernsjefen uttalte dette i møte med meg ved starten av observasjonen.

Barnevernkontoret er et forholdsvis stort fagkontor. Fagfolkene er spredd på tre ganger, som er adskilt fra hverandre med låste dører, som betød at lunsjen ofte ble inntatt adskilt. I følge barnevernsjefen har de søkt å spre saksbehandlerne, familieveilederne, og lederne, etter en fordeling i gangene, som ikke følger de formelle gruppene eller møtene ved kontoret.

Barnevernsjefen ønsket dette, for ikke å utvikle grupper og kulturer som var knyttet til de gangene de satt i. Jeg vil komme tilbake de tre gangene under beskrivelsen av dannelsen av kategoriene og i drøfting i oppgaven. Den forebyggende tjenesten befant seg i eget hus.

Jeg bestemte meg for å gjøre deltakende observasjon av alle de formelle fagmøtene, som berørte mottaket av familiene og valget av tiltak. Dette betyr at jeg har observert alle formelle fagmøter ved kontoret. I tillegg har konteksten vært det uformelle ved kontoret, lunsjer, samtaler og uformelle møter i de forskjellige gangene i observasjonsperioden.

5.3 Valg av informanter

Begrunnelsen min for å velge et barnevernkontor, var fordi denne konteksten representerer familiens første møte med barnevernet. Videre var det for å utvide min forståelse for hva fagpersoner tenker om betydning av familie og nettverk som ressurs i sitt arbeid i barnevernet. *Et strategisk utvalg* som Kathrine Fangen benevner det (Fangen K s. 51) Grounded Theory bruker betegnelsen *teoretisk utvalg*, som betyr at utvalget endrer seg i takt med de dataene du samler, gjennom at du oppdager nye sammenhenger hele tiden.

Man går tilbake og samler mer data ved å gjøre flere intervjuer eller skaffer seg mer dokumentasjon, for å oppnå større klarhet og for å utvikle teori. (Langdridge 2006) For meg handler disse begrepene om det samme. Grounded Theory vil beskrives nærmere i kapittel 6 .

Barnevernkontoret har totalt 53 fagpersoner. 2 av fagpersonene ved barnevernkontoret har kompetanse som psykolog og jurist, resten har utdanning som barnevernspedagoger og sosionomer. 7 av disse arbeider bare med tiltak, og kalles familieveiledere, og er ikke saksbehandlere . 3 av disse har i tillegg utdanning i familieterapi og systemisk praksis. Jeg har i tillegg til 53 fagpersonene, intervjuet 5 fagpersoner utenfor barnevernkontoret, som arbeider bare forebyggende og nettverksrelatert. Tre av disse er barnevernspedagoger og to er spesialpedagoger. Alle har nettverksutdanning.

Jeg tenker derfor at disse til sammen representerer en ganske stor bredde av fagfolk, og en ganske stor bredde når det gjelder fagforståelse, meninger og holdninger. De betjener en kommune med vel 53.000 innbyggere.

Barnevernkontoret er delt inn i grupper: Mottaksgruppe, inntaksgruppe, bistandsgruppe, barnegruppe, ungdomsgruppe og tiltaksgruppe. I alle gruppene sitter saksbehandlere og mellomledere. Unntaket fra dette er inntaksgruppen, hvor bare mellomledere, juristen og psykologen sitter, og tiltaksgruppen, hvor familieveilederne og en mellomleder sitter.

Den forebyggende enheten sitter i et hus utenfor barnevernkontoret og er til sammen 5 fagpersoner med egen leder. Både barnevernet og den forebyggende enheten er den del av Barne- og ungdomstjenesten, med en sjef som sorterer under rådmannen. Barnevernsjefen sorterer under sjefen for barne- og ungdomstjenesten.

5.4. Troverdighet, bekreftbarhet og overføringsverdi

5.4.1 Troverdighet

Troverdighet i kvalitativ forskning sikres gjennom å være saklig og pålitelig gjennom data innsamlingen og analyse; å være ”gjennomsiktig,” dvs at du viser fram hvordan du har kommet fram til resultatene gjennom å trekke fram dine opprinnelige dataene i analysen. (Fangen 2004). I denne oppgaven har jeg sikret troverdigheten gjennom bruk av diktafon, transkripsjon, feltnotater og samtaler med fagpersoner både ved barnevernkontoret og utenfor. I min beskrivelse av analyseprosessen kapittel.7, viser jeg hele tiden til hvordan jeg har arbeidet med de opprinnelige dataene, som er en meget omfattende og viktig prosess i

Grounded Theory. Det er også lagt ved noen utsnitt av analyseprosessen, som viser hvordan jeg har arbeidet med kodingen av data.

5.4.2 Bekreftbarhet og overføringsverdi

I forhold til begrepet reliabilitet er en i kvalitativ forskning opptatt av dens konsistens. Man kan for eksempel, gi andre forskere med annen fagbakgrunn anledning til å gå igjennom innsamlede materialet og eventuelt gjenta undersøkelsen. Målet er å unngå feilkilder.

Resultatene må være troverdige og bekreftbare (Fangen 2004) Resultatene må kunne vurderes i forhold til overføringsverdi til andre situasjoner eller steder. I denne oppgaven vil dette bety andre barnvernkontorer. I forhold til bekreftbarhet så har blant annet en professor og en fagperson utenfor feltarbeiderstedet, hatt liknende erfaringer og resultater i andre kontekster, som styrker noen av mine resultater og refleksjoner, som kan bety at de er overførbare.

Når det gjelder overføringsverdi utover dette, vil jeg tro at noen av disse resultatene vil være gjenkjennelig ved andre barnevernkontor.

.

.

6 VALG AV ANALYSE METODE:

Jeg var lenge i tvil i forhold til valg av analyse metode. Jeg stod til slutt mellom valget diskursanalyse og Grounded Theory. Diskursanalyse¹¹ kunne vært nyttig med hensyn til mitt tema, som handler om å forstå mer av et fenomen, og for å forstå dette i sammenheng med de forskjellige fagdiskursene, som til enhver tid er rådende i barnevernet.

I innledning i oppgaven pkt 1.2, har jeg nevnt et eksempel på en viktig fagdiskurs i barnevernet; det å bryte biologiske bånd ved plassering av et barn contra det å benytte familie og slekt som fosterhjem.

Mitt analysevalg kunne derfor vært diskursanalyse. Valget mitt falt likevel på Grounded Theory, som analysemetode, fordi jeg hadde et rikt og omfattende datamateriale, som trengte en svært strukturert analyse. Heretter vil Grounded Theory bli omtalt som GT.

6.1 Særtrekk ved GT

I denne oppgaven er min hovedreferanse til forståelsen av GT, metodens utvikling og epistemologiske referanse Kathy Charmaz og hennes bok ”Construction og Grounded Theory”, 2006. Mitt valg av henne som referanse, er både knyttet til hennes forståelse for analysemetoden og fordi hun definerer seg innenfor en sosialkonstruksjonistisk ramme.

Hun har lært metoden gjennom samarbeid med to personer, Barney Glaser og Anselm Strauss. Disse har vært sentrale for utviklingen av GT. I tillegg har hun fått erfaringer gjennom egen forskning.

Barney Glaser og Anshelm Strauss og utførte studier i begynnelsen av 1960 av døende sykehuspasienter og var opptatt av måten de ble behandlet på av pleiepersonalet på. (Charmaz 2006). Dette var et forskningsområde man viste lite om og det var en del utfordringer både knyttet til informasjonsinnhenting og behandling av data. Måten de løste dette på ble et ”pionerprosjekt som de etter hvert utviklet til en spesifikk metode: The discovery of Grounded Theory 1967.

¹¹ Diskurs: fra lat. ”det å løpe hit og dit”, av dis – og curere ”løpe, springe” betyr samtale, vidløftig drøfting , analyse av diskurs er tekstanalyse som bygger på logiske slutning fra ledd til ledd.

Neumann,1 (2002): *Mening, materialitet, makt – en innføring i diskursanalyse*

De metodiske skillelinjene i GT representerer også det epistemologiske skille mellom to vitenskapsteoretiske retninger og diskusjoner om hvordan man framskaffer gyldig kunnskap. Det vil si mellom den positivistiske objektive forskningsmetode og den sosialkonstruksjonistiske forskningsmetode.(ibid)

I følge Charmaz har både Glaser og Strauss et opprinnelig positivistisk vitenskapssyn, som gjør at de oppfatter seg selv utenfor det materialet de skal arbeide med.

Charmaz deler ikke dette synet. Hun mener det er rom for å anvende metoden som et utgangspunkt også i en sosialkonstruksjonistisk tenkning. Forskningsprosessen blir innenfor denne tenkningen et gjensidig samspill mellom forsker og det materialet det forskes på. (Charmaz 2006) Det dannes en relasjon mellom forskeren og de/ det forskes på.

Metoden er en både en beskrivelse av en analysemetode og en hjelp til å anvende resultatet av analysen til å danne hypoteser eller teorier om hvordan analyseresultatet skal forstås. Som Charmaz selv sier det: ”*Fra å finne mening i data til å finne mening av data*” (Charmaz 2006, s.140).

GT karakteriseres som en analysemetode som gjør noe forsøk på å skille datainnsamlingen fra analysen. Den starter med analyse med en gang. Videre er det spesielle med denne metoden i forhold til andre kvalitative og kvantitative metoder, at den er sirkulær i den forstand at den viser et vekselvirkende system mellom analyse og informasjonsinnhenting.

Dette er en forskjell fra metoder, hvor man enten lager hypoteser på forhånd, som skal bekreftes eller avkreftes gjennom funn i materialet, eller at man forholder seg til datamaterialet som noe statisk, som forskeren skal trekke informasjon ut av. GT karakteriseres ved at den legger vekt på utvikling av teorier basert på empiri (Charmaz 2006) .

GT er også spesiell fordi man har eksplisitt har fokus på å generere teorier basert på omfattende og detaljerte beskrivelser.

GT har som mål, som er tidligere nevnt i denne oppgaven, i pkt 4.1, å utvikle ny teori basert på empiriske data. Charmaz hevder at den også kan brukes på et beskrivende nivå uten å utvikle spesiell ny teori. (ibid)

GT kjennetegnes ved:

- 1) Integrerer datainnsamling og analyse

- 2) Klar oppskrift for analyse prosess
- 3) Bruk av memoer gjennom hele prosessen
- 4) Teoretisk underbygging- theoretical Sampling
- 5) Metning- (Saturation)
- 6) Teoriutvikling og hypotesedannelse
- 7) Utvikling av teorier for å forklare funn
- 8) Utvalg som ikke er representative, men som er tilpasset formålet med arbeidet
- 9) Gjennomgang av teori i ettertid av analysen og resultatene.

Jeg vil i de neste 4 punktene belyse grundigere viktige begreper i GT.

6.2 Memoer og betydning av disse i GT

Memoer er et viktig redskap både i teori og hypotesedannelsen.

En viktig overgang fra koding til utvikling av teori er å skrive memoer. Memoer er skriftlige notater av refleksjoner over dataene, og kan lages på flere måter. Memoer kan være notater adressert til en selv om enhver tanke forbundet med teoriutvikling. De kan beskrive detaljer i kodingen eller kategoriene man har laget i analysen, kommentarer om emner og så videre. Memoene er til hjelp når man skal avgjøre hvilke kategorier, som er de viktigste slik at man får en bedre struktur i analysen. (Charmaz 2006)

Jeg har hele tiden skrevet memoer og har brukt disse som refleksjoner både under datainnsamlingen og i analyseprosessen. Disse har også vært viktig i forhold til å se dataene i lys av teori, og har vært til stor hjelp for utvikling av sub kategoriene og kategoriene. Memoskrivning bør foregå hele tiden og fortsette helt til du er ferdig.”memo-writing constitutes a crucial method in grounded theory because it prompts you to analyze your data and codes early in the reaserch prosess (Charmaz 2006 s. 73).

Jeg vil her trekke ut to eksempler fra mine memoer, som var memoer underveis i datainnsamlingsfasen, mens jeg forberedte det ene fokusgruppeintervjuet.

Memo 25.08.2010: Om ny organisering for barnevernet og tanker om betydning for min studie:

”Omorganisering SAFT – forsterket samordning av forebyggende tjenester – hvordan vil det påvirke min studie? Begrunnelsen for denne omorganiseringen i følge saksdokumenter mangelfull brukermedvirkning.”

Denne memoen ble skrevet, fordi jeg ble veldig opptatt av at barnevernet, og barn - og ungdomstjenesten, skulle gjennom en omorganisering. Dette var blant annet begrunnet med en brukerundersøkelse kommunen nylig hadde gjennomført, som viste at brukermedvirkningen var lav. Min masteroppgave er nært knyttet til brukermedvirkning, da den er opptatt av familie og nettverk som en faglig tilnærming i barnevernet, så dette gjorde observasjonen enda mer spennende.

Memo 13.09.2010: Beslutning om ny organisering vedtatt:
”Beslutningen om omorganisering tatt. Deler av barnevernet, dvs familieveilederne som arbeider med tiltak skal inn i ny organisasjon, ikke resten av barnevernet. Hva betyr dette for barnevernet når de mister egne tiltak? Hva vil skje med barnevernet i forhold til familie- og nettverksarbeid? Vil det gjøre endring slik at de vil arbeide mer med dette som tilnærming selv? Et viktig tema å ta med meg til fokusgruppeintervjuet med familieveilederne seinere i dag.”

Denne memoens refleksjoner ble viktig for meg å undersøke videre og ble en retning for min videre observasjoner og fokusgruppeintervjuer.

6.3 Teori og hypotesedannelse

Målet med analysearbeidet er at det skal kunne ut i ulike forsøk på teori- og hypotesedannelse på grunnlag av dataene. Resultatet vil være influert av epistemologisk ståsted. Charmaz mener at hvis du har utgangspunkt i en positivistisk tenkning, vil du søke etter årsaker, deterministiske forklaringer eller ser etter universelle eller generelle sannheter (Charmaz 2006) Et alternativ til denne type tenkning er som tidligere nevnt et sosialkonstruksjonistisk ide grunnlag hvor man i materialet finner flere typer tolkninger. Her vil man se etter ulike former for forståelse, mer enn forklaringer.

I hvilken grad man lykkes i forsøket på å trekke ut teorier eller hypoteser vil naturlig nok henge sammen med ulike faktorer som hensikt og de kontekstuelle rammer for prosjektet, og kunnskaper og ferdigheter ved den som har ført arbeidet gjennom de ulike fasene.

En faktor ved dette kan være at hvis man skal følge metoden GT fullt ut forutsetter det at man bestemmer seg for metoden på et tidlig stadium av et prosjekt. Analysen inngår som en del av datainnsamlingen i henhold til blant annet prinsippene for ”theoretical sampling.” Dette kan i praksis være utfordrende spesielt her i denne masteroppgaven, hvor det kreves bestemte krav

til utforming av oppgaven, og hvor man må skaffe seg kunnskap om ulike forskningsmetoder parallelt. Dette har vært utgangspunktet for meg i denne oppgaven.

Videre har jeg også vært noe preget av at det ikke har vært nok tid til å forfølge ”spor” som datamaterialet mitt viser. Eksempelvis hadde det vært spennende å følge barnevernet etter den nye organiseringen.

Det har derfor ikke vært det viktigste for meg å ha som mål å utvikle noen spesiell teori, slik den defineres innenfor GT. Derimot har det vært viktig for meg å se etter spesielle trekk eller forhold som kan være av interesse for å belyse mine forskningsspørsmål. Dette er mine sub kategorier og kategorier et uttrykk for. Disse er samlende formuleringer eller hypoteser, som er dannet på grunnlag av min analyse i oppgaven.

Måten jeg har arbeidet på for å komme fram til kategorier er beskrevet i kapitlene 7.

6.4 Teoriunderbygging.- theoretical Sampling

GT anvender theoretical sampling, som hjelp i datainnsamlingens- og analyseprosessen. Det vil si og aktivt søke etter relevant informasjon, som kan støtte opp under eller utvikle en idé , en teori eller en hypotese, som dukker opp i datainnsamlingen (Charmaz 2006)

Teoriunderbygging i GT betyr at det hele tiden søkes etter nye data og utvidelser av data , for å utvikle de teoretiske ideene eller hypotesen du får tidlig gjennom din dataanalyse. Dette var noe som opptok meg gjennom hele masteroppgaven, og som jeg fant utfordrende med GT.

Som et eksempel oppdaget jeg tidlig i min datainnsamlingsprosess, at jeg trengte å utforske andre teorier enn det jeg først antok. Jeg ble opptatt av å finne mer teori om nettverk i organisasjoner. Det var her jeg for alvor fikk opplevelsen av en sirkulær prosess mellom produksjon, koding og analyse av data. Oppgaven utviklet seg hele tiden og påvirket blant annet min teoripresentasjonen og mine forskningsspørsmål.

Som et annet eksempel kan min kategori 3, som handler om omdømme, nevnes. Omdømme dukket opp under datainnsamlingen i et av fokusgruppeintervjuene. Jeg opplevde at omdømme her betydde noe mer og utvidet og annerledes enn det som vanligvis forbindes med barnevernet og omdømme. Jeg hadde mange refleksjoner omkring omdømme og hvordan dette påvirker praksis, og ble opptatt av å finne teori eller undersøkelser i forhold til dette som tema. Jeg har ikke lyktes i å finne noen undersøkelser eller teori som handler om omdømme

den sammenhengen som mine resultater peker på. Min teoripresentasjon i kapittel 4 inneholder teori, som jeg mener kan overføres til å forstå mer av resultatene. Jeg vil utdype dette under underbyggingen av kategorien og i drøftningen av kategeorien omdømme. Charmaz uttrykker dette slik:

."Theoretical playfulness allows us to try out our ideas and to see where they lead"
(Charmaz 2006, s.71)

6.5 Metning av data- Saturation

I GT kan en analyseprosess som beskrevet tidligere, synes uten ende, man har derfor definert begrepet " Saturation"- når er det nok data? "Categories are saturated when gathering fresh data no longer sparks new theoretical insights, nor reveals new theoretical categories"
(Charmaz 2006) Begrepet metning er brukt i GT om det tidspunktet da man ikke lenger genererer ny informasjon og er ferdig med datainnsamlingen.

I min deltakende observasjon kunne jeg nok holdt på lenger, fordi min felt observasjon ble noe kortere enn jeg hadde planlagt. Dette ville nok gjort datainnsamlingen, analysen og kategoriene enda rikere, og også åpnet opp for å se flere sammenhenger .Samtidig har jeg fått inn mye data ved å bruke metodene deltakende observasjon og fokusgruppeintervju. Jeg opplever derfor at jeg har fått et rikt datamaterialet.

Jeg mener også at jeg har fått nok materialet til øke forståelsen for mine forskningsspørsmål. Jeg håper også at resultatene kan bidra til å se andre sammenhenger, og kanskje helt nye sammenhenger og at dette vil være nyttig for andre.

6.6 Ethiske refleksjoner:

I pkt.1.1 har jeg presentert min bakgrunn for valg og i pkt 2.7 har jeg presentert mitt teoretiske ståsted; et sosialkonstruksjonistisk ståsted. Dette har påvirket min forskningsprosess, og har gjort den til en reise med mange utfordringer og etiske valg. Jeg har sett på prosessen, som en skapende prosess mellom informantene og meg hele veien. De etiske hensyn i oppgaven gjelder først og fremst informantene. Informasjonsbrev og skriftlig samtykke til deltakende observasjon og fokusgruppe er vedlagt oppgaven (vedlegg 1 og 2). Jeg vil her dele noen sentrale etiske dilemmaer, som har opptatt meg gjennom hele masteroppgaven.

6.6.1. Hva skal tillegges størst vekt- forskerens rett til å hente kunnskap eller individets selvbestemmelsesrett og rett til privat liv

Et av mine valg tidlig i prosessen, gjaldt datainnsamlingsmetode. Jeg fikk ikke fritak for generell taushetsplikt. Dette gjorde at jeg fikk et etisk valg i forhold til om jeg skulle fastholde mine data innsamlingsmetoder deltakende observasjon og fokusgruppeintervjuer, eller om jeg skulle finne en annen datainnsamlingsmetode. Jeg kunne valgt å intervju fagpersoner enkeltvis, eller skape et familieekasus selv og la fagpersoner fra barnevernet diskutere dette i grupper mens jeg observerte.

Selv om jeg ikke skulle observere klienter, barn eller familier, eller på noen måte involvere meg i deres privatliv, eller bruke de som informanter, fikk jeg avslag på å få generell dispensasjon fra taushetsplikten.

På den ene siden var det betryggende å vite at dette er underlagt strenge krav. På den andre siden så er det også slik at forskning skal fremmes innenfor feltet og at det nettopp derfor finnes en bestemmelse om at det kan gis fritak for generell taushetsplikt, når formålet er forskning.

Etter annen gangs avslag om å få fritak fra taushetsplikt, i mai 2010 fra BLD, (Barne- og likestillingsdepartementet), bestemte jeg meg for å opprettholde valget om å utføre deltakende observasjon og fokusgruppeintervjuer av barnevernsarbeidere i deres” naturlige” miljø, men finne andre mulige måter for å kunne gjennomføre dette på.

Dilemma om taushetsplikt ble løst gjennom at barnevernskontoret anonymiserte familiene i alle formelle møter, jeg skulle observere, og i fokusgruppeintervjuene, så dette ble en begrensning som omtalt i pkt. 5.2 På denne måten fikk jeg startet min deltakende observasjon.

Lederne ved kontoret hadde informert sine medarbeidere på forhånd om min masteroppgave og forskningsspørsmål og hvordan jeg skulle gjennomføre datainnsamlingen Prosjektplanen min var sendt til kontoret og den var kjent for de fleste ved kontoret.

Jeg har ikke lest noen dokumenter eller hatt tilgang til saksmapper, eller andre klientopplysninger under min observasjonsperiode. Jeg har kun lest offentlige dokumenter, som organisasjonskart, virksomhetsplaner og årsrapporter. Jeg har også fått skriftlig samtykke fra barnevernsjefen ved kontoret om at jeg kan utføre deltakende observasjon, fokusgruppeintervjuer og uformelle samtaler. Jeg har også valgt å anonymisere

barnevernkontoret i denne oppgaven. Dette har jeg gjort fordi jeg tenker det kan være en del temaer, som berører forhold som kan være ømtålige, og også for å sikre at ingen klientopplysninger skal være mulig å spore.

6.6.2 Fordeler/ulempene ved å forske i eget fagfelt.

Jeg vil her belyse noen av de fordelene og ulempene jeg har opplevd ved å forske i eget fagfelt.

Mitt valg for feltobservasjon og fokusgruppeintervjuer var et kommunalt barnevernkontor. Dette valget har jeg sagt noe om i metodekapitel pkt.5.2, valg av feltarbeidssted. Valget berører i tillegg noen etiske utfordringer. Jeg valgte et barnevernkontor på bakgrunn av at det var lett å få tilgang til informanter, og for meg et fagområde jeg innehar mye kunnskaper og egen praksis fra. Jeg slapp å tilegne meg kunnskaper i tillegg til at jeg skulle inn i en uvant rolle som forsker.

Jeg har gjort mange forberedelser i forhold til rollen som forsker, både før og under observasjonsperioden. Jeg har måttet minne meg selv om at jeg ikke er fagperson, men forsker. Jeg har vært opptatt av å arbeide med mine fordommer, og fagforståelse både på forhånd og underveis. Dette har vært viktig fordi jeg som fagperson, er sterkt opptatt av at familie og nettverk, som en viktig kompetanse. Jeg har selv opplevd at denne kompetansen brukes i for liten grad i barnevernet. Jeg måtte derfor være ekstra oppmerksom på faren om å anta at andre opplever det samme som meg og at jeg ikke fikk med meg viktige nyanser og innspill fra informanter som stod for andre fagholdninger og hadde et annet teoretisk ståsted.

Charmaz mener at vi ubevisst antar at andre tenker som oss, og står da i fare for å miste viktig informasjon.(Charmaz 2006),

I tillegg har jeg lang erfaring og praksis fra det kommunale barnevernet. Det var derfor veldig viktig for meg å klare å være observatør. Jeg ønsket å klare å stille meg utenfor gjennom å innta en annen rolle. Jeg har søkt å få informantene til å utdype sine opplevelser, når de har vært annerledes fra mine.

Nærhet og kjennskap til barnevernet og at jeg selv har vært saksbehandler på et barnevernkontor, gjør at jeg fort kan leve meg inn i situasjoner de forteller om. Dette er en stor fordel, samtidig kan det også gjøre at en kommer i en posisjon om ”å forstå for fort”, hvor jeg ikke ønsket å være.

Jeg har i mine memoer reflektert over denne balansen mellom det å ikke gå inn i fagdiskusjoner, klare å "lene seg tilbake" og samtidig være engasjert. Dette har vært en stor utfordring hele veien. Jeg ønsket å være mest mulig åpen, utforskende, ønsket å være i en "ikke vitende posisjon, i tråd med det som er skrevet i teorikapitlet 4.1 om "ikke vitende posisjon" :

Memo 26.08.2010: "Vanskelig å holde fokus som forsker. Har så lyst til å delta i fagdiskusjonene Setter de bort alt familie- og nettverksarbeidet til eksterne?"

Denne memoen ble skrevet etter et fagmøte i ungdomsgruppa, hvor jeg strevde veldig med at jeg ikke kunne delta i fagdiskusjonen, fordi jeg selv satt med så mange forslag til tiltak.

Transkriberingen og arbeidet med kodingen av dataene etter dette møtet, hjalp meg med å få avstand.

Samtidig tror jeg at nettopp fordi jeg hadde kunnskap og kjennskap til det kommunale barnevernet, og gjennom selv og ha arbeidet i det kommunale barnevernet, gjorde at jeg kom tettere på informantene. Jeg ble oppfattet oftere som en medspiller, enn en som forstyrrer. Jeg tror jeg fikk en relasjon til mine informanter, nettopp fordi jeg ble sett også som en fagperson med kompetanse, som gjorde at informantene snakket relativt fritt.

Et annet dilemma var at jeg i kraft av å være i det statlige barnevernet kunne oppfattes som en som skal kontrollere. Dette er en rolle, som det statlige barnevernet har blitt tillagt i noen sammenhenger av det kommunale barnevernet.

Jeg var også klar over at jeg kunne oppfattes, som en ekspert og bli behandlet med overdreven høflighet og ikke få tilgang til de mer "skyggefulle" sidene på kontoret.

Under feltobservasjonen opplevde jeg ikke at jeg ble behandlet med overdreven høflighet eller at jeg ikke fikk høre om de vanskelige sidene. Jeg opplevde til tider at det å være forsker betyr at du blir holdt litt på avstand, i og med at du har en annen rolle. Dette hjalp meg i rollen som forsker. Et annet dilemma, som opptok meg under hele observasjonsperioden, var at kontoret fysisk var delt mellom tre ganger, som utfordret meg i forhold til hvor jeg skulle oppholde meg.

Memo 23.08.2010:

”Første observasjonsdag. ”Første dag. Lange korridorer, tre ganger med låste dører. Hvordan virker det inn på fagmiljøet ved kontoret? Konkurransen mellom gangene?”

Denne memoen var en av de første jeg skrev. Jeg ble veldig opptatt av det arkitektoniske ved kontoret. Jeg hadde en forestilling om at dette kanskje betød en del i forhold til det faglige miljøet ved kontoret. Dette vil jeg komme tilbake til under drøftingen.

6.7 Min forståelse av GT:

Jeg valgte GT fordi den hadde en klar oppskrift for analyse og passet mine forskningsspørsmål. Analysemetoden var ganske åpent, og mine *forskningsspørsmål: familie og nettverk som en ressurs i barnevernet? Hva fremmer og hindrer fagpersoners bruk av denne ressursen som en faglig tilnærming?* er til dels viet liten oppmerksomhet hittil. Dette belyser jeg både innledningen og i teorikapitlet. Jeg hadde derfor ingen klare hypoteser, bare ideer, refleksjoner og egne- og andres praksiserfaringer. Dette er nettopp et av kjennetegnene metoden GT karakteriseres ved. Den skaper ny teori gjennom empiri.

Når det gjelder datainnsamling hevder Charmaz at det først og fremst handler om å skaffe seg ”et rikt” materiale enten man bruker observasjonsmetoder eller intervjueteknikker eller tekstanalyse som redskaper i innsamlingen.

6.8 Koding i GT

GT har følgende faser av koding:

- Deskriptiv koding:
- Fokuseret koding:
- Mønster koding:/krysskoding
- Temaer
- Subkategorier:
- Kategorier:

I GT beveger du deg fram og tilbake hele tiden mellom disse fasene.

Etter at datamaterialet foreligger, som tekst, er det neste trinnet i arbeidet å gjøre en analyse av dataene gjennom ulike former for koding, fra detaljert koding (initial coding), via fokuseret koding(focused coding), krysskoding (axial coding), teoretisk koding (theoretical coding),

og helt til øverste nivået, dannelse av kategorier (categories) . Hver type koding utgjør en økning av abstraksjonsnivå, som via kategoriene til slutt ender opp med formuleringer av hypoteser eller teorier med utgangspunkt i det materialet det hele springer ut fra.

Charmaz sier: "Coding is the pivotal link between collecting data and developing an emergent theory to explain these data. Through coding you define what is happening in the data and begin to grapple with what it means". (Charmaz 2006, s 46). Charmaz sier at den detaljerte kodingen gjøres ord for ord eller linje for linje. Hennes råd er å holde seg tett til teksten og fokusere på handlinger og verb mer enn emne.

Det er i følge Charmaz ikke nødvendig å følge alle trinnene i kodeprosessen, men de to første fasene: deskriptiv – og fokusert koding anser hun som grunnleggende for å kunne gjøre sammenligninger både i materialet av hver enkelt informant og mellom ulike informanter. I tillegg er de nødvendige for å kunne finne fram til kategoriene, og for å muliggjør teori eller hypotesedannelse. Arbeidsprosessen blir på denne måten "gjennomskinnelig" i den forstand at man synliggjør hvordan data og abstraksjon henger sammen. Dette er avgjørende i kvalitativ forskning fordi det handler om mulighet for overføringsverdi og pålitelighet.

Da observasjonsperioden var gjennomført og alt var transkribert, hadde prosessen allerede gitt meg mange ideer, gjennom at jeg hadde utført koding umiddelbart etter transkripsjonene, og skrevet memoer om refleksjoner og tanker. Jeg hadde allerede potensielle kategorier. Det var fristende å bruke dette i analysen uten å gå igjennom materialet på nytt og "gå gradene " med de ulike nivåene i kodingen fram til kategoriene. Jeg valgte likevel å kode alt materialet på nytt i form av detaljert koding (initial coding) og fokusert koding (focused coding). Dette var nyttig fordi jeg oppdaget gjennom annen gangs koding, at tid fortsatt var veldig viktig og styrende for om barnevernet valgte familie- og nettverk som en faglig tilnærming. Derfor ble dette en av mine kategorier, *GT kategori 1 "Tid*.

For å illustrere min kodeprosess detaljert koding og fokusert koding, har jeg lagt ved et eksempel fra min analyseprosess, fra transkripsjon til detaljert koding og fra detaljert koding til fokusert koding. (vedlegg 5 og 6) Jeg foretok detaljert koding ved å utheve teksten i mitt datamaterialet, med fokus på handlinger.,og fokusert koding ved å trekke ut det jeg oppfattet som hovedbudskapet fra den detaljerte kodingen. Charmaz sier om fokusert koding:

" more directed, selectiv and conseptual" (Charmaz 2006, s 57).

Det neste jeg gjorde var å sortere alle fokuskodene, gjennom å se etter mønstre eller sammenhenger. I denne delen av prosessen tok jeg ut alle fokuskodene og hengte disse opp på store ark for å få oversikt, og for å oppdage sammenhenger som kunne være mulige samlebetegnelser. Jeg så raskt at utsagnene var knyttet til to områder: fag, holdning og teoretisk ståsted, og til organisatoriske forhold, som ledelse og organisering. Jeg foretok derfor først en grovsortering av fokuskodene under disse to hovedområdene. Deretter så jeg muligheten for å sortere fokuskodene innunder 9 ulike temaer.

Det neste kapitlet vil beskrive hele prosessen fram til kategoriene.

7. Den store reisen – gjennomføringen av datainnsamling og analyse

Det tok lenger tid enn beregnet å få de formelle kravene i orden og å finne et barnevernkontor som kunne ta imot meg. I noen grad har disse to forholdene hatt innvirkning på lengden av feltobservasjonen.

7.1 Utvikling av temaer som grunnlag for kategoriene

Datainnsamlingen ble startet i siste delen av august og avsluttet i midten av september. Jeg hadde også samtaler under analyseprosessen, for å sjekke ut og få utdypet mine data, jfr. teoriunderbygging, theoretical sampling beskrevet i pkt. 6.4.

Tidlig i observasjonsperioden ble jeg oppmerksom på at barne- og ungdomstjenesten, som barnevernkontoret er en del av, var under omorganisering, som betød en del endringer for barneverntjenesten og samarbeidet innad i kommunen. Omorganiseringen var for å styrke samarbeidet mellom de ulike tjenestene i kommunen, og skulle samle flere tjenester i en organisasjon. Hensikten med omorganiseringen var for å bedre tjenesten overfor barn, ungdom og familiene i kommunen. Omorganiseringen har helt klart vært et forhold som har virket inn under hele min observasjons periode, og påvirket dataene jeg har fått. Forholdet rundt omorganiseringen vil bli utdypet både i underbyggingen av kategoriene og i drøftingen.

Observasjonene fra fagmøtene er tatt opp på diktafon, samt at jeg også har tatt feltnotater.

Jeg har transkribert alle lydopptakene rett etter hvert møte, for å ha det forholdsvis ferskt, og for å utvide mitt perspektiv til neste feltobservasjon, i tråd med teoriunderbygging (theoretical sampling) som GT beskriver som en viktig del av prosessen.

Fokusgruppeintervjuene var med informanter, som arbeidet med familier ved barnevernkontoret, og med informanter som arbeidet forebyggende i kommunen i en kontekst utenfor barnevernkontoret. Fokusgruppeintervjuene er tatt opp på diktafon. Jeg har også hatt med meg temaer til intervjuene som jeg ble opptatt av under feltobservasjonene i fagmøtene (se vedlegg 3 og 4)

Jeg vil her komme med et eksempel på et slikt tema. Tidlig i observasjonsperioden ble opptatt av at saksbehandlerne overførte mye av arbeidet med familiene og nettverket til andre. Jeg var opptatt av hvem de overførte arbeidet til. Arbeidet ble overført til familieveilederne ved

barnevernkontoret, i noen grad til den forebyggende tjenesten og til eksterne konsulenter. Jeg ble nysgjerrig på hvordan familieveilederne og den forebyggende tjenesten arbeidet med familie og deres nettverk og også nysgjerrig på deres faglige ståsted. Dette ble temaer, som jeg tok opp i fokusgruppeintervjuene. Fokusgruppeintervjuene har utvidet min forståelse under observasjonene og har styrket mine resultater, slik jeg ser det.

I tillegg har jeg utvidet min forståelse gjennom formelle og uformelle samtaler med medarbeidere, mellomledere, og overordnet sjef. Samtalene har vært mer eller mindre planlagte. Jeg vil her komme med et eksempel på en slik samtale:

Memo 14.09.2010: Avslutningssamtale med barnevernsjefen:

”Barnevernsjefen uttrykker at hun ønsker mer familie- og nettverksarbeid ved kontoret, og bruk av familieråd, som alle ved kontoret har fått opplæring i. Har som mål i samarbeid med fagteam å gjennomføre 10 familieråd innen 31.12.2010. Det har ikke vært noen familieråd hittil. Hindringene kan være at hennes ledere ikke er opptatt av familieråd? Og at dette ikke er tema i fagmøtene. Hva er det som hindrer??”

Memoen ble skrevet rett etter samtalen med barnevernsjefen, og for meg ble den en refleksjon rundt hindringene i forhold til å bruke familie og nettverk som en faglig tilnærming. Jeg hadde da vært tilstede på en del fagmøter, og hadde sett at familieråd og arbeid med nettverk ikke var et tema, som ofte var oppe i fagdiskusjonene. Dette formidlet jeg til barnevernsjefen i denne samtalen. Barnevernsjefen på sin side var opptatt av at dette var en ”policy ved kontoret;” å ha fokus på familie og nettverk, som ble regelmessig drøftet på møtet med mellomlederne.

I og med at jeg hadde mye data og data fra forskjellige kilder, valgte jeg i starten av analysen og gruppere datagruppene. Når jeg presenterer og underbygger de forskjellige kategoriene og subkategoriene, viser jeg til sitater fra de forskjellige datagruppene:

1. Inntaksmøtet – feltobservasjon av 25.08.2010
2. Ungdomsgruppas fagmøte – feltobservasjon av 26.08.2010
3. Fokusgruppeintervju med informanter fra forebyggende tjeneste av 31.08.2010
4. Fokusgruppeintervju med familieveilederne ved barnevernkontoret av 13.09.2010
5. Barnegruppas fagmøte- feltobservasjon av 03.09.2010

Prosessen med koding førte fram til 9 samlebetegnelser, som jeg har valgt å kalle temaer:

- **Fag og holdning**
- **Teoretisk ståsted**
- **Familie- og nettverksforståelse**
- **Organisatoriske forhold**
- **Omdømme -/opplevelse av å være barnevern/opplevelse av hvordan andre ser på barnevernet**
- **Samarbeid med andre**
- **Syn på andre fagfolk**
- **Bruk av tid**
- **Det å ha nok tid**

Memo 07.02.2011: Refleksjon i forhold til temaer og kategorier: ”Jeg har gjennomgått alle dataene på nytt, og de forskjellige fasene i kodingen, og jeg ser de samme temaene og mulige kategoriene. Jeg har fortsatt en diskusjon gående, kanskje andre overskrifter på kategoriene? Hva med kategorien tid? Skal den ha et annet navn?”

Memoen ble skrevet i forbindelse med at jeg hadde kommet fram til temaene, men strevde med å finne navn på kategoriene. Kanskje tid var noe som kunne komme innunder en annen kategori, og ikke skulle være en egen? Kunne jeg underbygge den godt nok?

7.2 Kategoridannelsen

Jeg har tidligere redegjort for koding av data og hvordan jeg kom fram til mine 9 temaer. Disse gav grunnlaget for mine 4 kategorier og sub kategorier.

En kategori er på et mer abstrakt og teoretisk nivå enn koding. Kategoriene kan ha navn som er hentet fra informantenes egne utsagn eller de kan være skrevet i et mer teknisk språk. (Charmaz 2006)

I mitt arbeid med kategoridannelsen har jeg både brukt sitater fra informantene, som navn på kategoriene og betegnelser som jeg har sett på som overordnet temaene.

Kategori 1 tid er et eksempel på en kategori som dukket tidlig opp og som ikke endret seg under analyseprosessen. Tidlig jobbing med kategorier blir anbefalt av Charmaz, hun kaller dem lovende abstraksjonsverktøy, ”intriguing, but thin”. (Charmaz 2006,s.96) Hun beskriver denne tidlige kategoridannelsen, som nyttig for å skape retning til hva en søker etter gjennom ”theoretical sampling” Dette gjorde at jeg tidlig i prosessen, forstod at tid kunne være styrende faktor i forhold til valg av faglige tilnæringer. Jeg ble opptatt av å finne mer

ut av tid og hva det betød i forhold til faglig arbeid ved kontoret. Dette skapte helt klart en retning for seinere observasjoner og retning også for fokusgruppeintervjuene.

Memo 09.11.2010: Refleksjon om dannelsen av kategoriene:

”Det ser ut til at tid kan være en kategori. Mye av dataene inneholder noe om tid. Ser også ut som at det er en del om organisasjon som handler om ledelse, prioriteringer og samarbeid med andre systemer, som kan være en kategori?” Jeg arbeider iherdig i hodet mitt med forskjellige temaer, og elter materialet. Samtalen med professor Live Fyrand 2.11 gav meg noen verdifulle innspill på hvordan jeg kan se på mine data, hvordan punktuere. Hun snakker om systemer som lukker seg for hverandre, kommer i en slags konkurranse?Viktig å ikke la seg styre, punktuere på noe som ikke er i mine data eller tolke ?”

Denne memoen var en viktig del av det å finne fram til kategoriene. Jeg var her veldig opptatt av og ikke bli for preget av andres tolkninger.

For å fange opp dimensjonene i kategoriene har jeg brukt sub kategorier for å uttrykke disse. Hver kategori fikk tilslutt 2 sub kategorier.

For å illustrere prosessen fram til subkategorier og kategorier, og gi et eksempel på teoriunderbygging (theoretical sampling) vil jeg bruke følgende eksempel:

Tidlig i datainnsamlingen identifiserte jeg tid, som en mulig viktig og styrende faktor for valg av faglige tilnærminger ved barnevernkontoret. Tid ble også bekreftet som en viktig faktor i fokusgruppeintervjuene, og i de formelle og uformelle samtalene ved barnevernkontoret. Tid ble også trukket fram, som en viktig hindrende faktor for familie- og nettverkstilnærming i barnevernet, gjennom samtaler jeg hadde med to fagpersoner utenfor barnevernkontorets kontekst under analyseprosessen; professor Live Fyrand (samtale av 02.11 og 03.12.2010), og med en fagperson fra et annet barnevernkontor (samtale 10.12.2010).¹²

De hadde opplevd i sin praksis og i forsøk på å implementere familie- og nettverk som en faglig praksis i barnevernet, at mangel på tid ofte ble brukt som en begrunnelse for at dette ikke brukte denne faglige tilnærmingen. Gjennom sin erfaring og praksis, mener de at tid kan være et uttrykk for at fagpersoner ikke tør å ta i bruk familie- og nettverkstilnærminger, utifra at det krever en rolleendring for barnevernet (se også pkt 4.4 familieråd) De mener også at det handler om lederforankring, og at ledere må ønske en slik faglig tilnærming. Dette vil bli utdypet i underbyggingen av kategoriene og i drøftingen.

¹² Samtalene med professor Live Fyrand som også er referert til i teorikapitlet 4.2. som en viktig teorireferanse i oppgaven, og en fagperson fra et annet kontor har vært med på å utdype min forståelse for resultatene i masteroppgaven.

Jeg gikk også tilbake til barnevernkontoret under analyseprosessen, for å ha en samtale med barnevernsjef og overordnede leder (samtale 10.12.2010). Jeg ønsket å følge opp utsagnet, som barnevernsjefen hadde uttalt under avslutningen av min observasjonsperiode:

”Nå skal vi prøve ut familieråd som et prosjekt i undersøkelsene i barnevernet”

Jeg gjorde dette, fordi jeg ønsket å utdype mine resultater, og for å styrke underbyggingen av sub kategoriene og kategoriene. Følgende temaer ble viktig for meg å finne mer ut av i denne samtalen med barnevernsjefen og overordnede leder :

- 1) Søke å forstå mer av de uformelle posisjonene i organisasjonen, som jeg hadde hatt deltakende observasjon og fokusgrupper i.
- 2) Søke etter suksessen, hva skjer når de gjennomfører familieråd/nettverksmøter
- 3) Hvordan er samarbeidet mellom det forebyggende arbeidet og barnevernet?
- 4) Hva skal til for å gjøre familie- og nettverkstilnæringer mer systematisk og gjentakende?

Møtet med barnevernsjefen og hennes overordnet leder bar preg av at de hadde fått nye roller i den nye organisasjonen. I forhold til de spørsmålene som er beskrevet over, gav denne samtalen meg få nye svar eller refleksjoner. Dette skyldtes, slik jeg tolker det, at barnevernsjefen og overordnet leder var opptatt av sine nye roller og sine nye oppgaver i den nye organisasjonen.

De hadde imidlertid forsøkt å gjennomføre flere familieråd uten at de hadde oppnådd å klare det. Dette prosjektet hadde stoppet opp. Leder begrunnet det med at de ikke hadde nok ressurser eller tid nå, til å gjennomføre familieråd. Overordnet leder hadde fått en ny rolle og skulle sitte i stab hos rådmannen, og sa i denne samtalen, at familie- og nettverkstilnærming skulle klarere forankres i den nye organisasjonen.

I samtalen med fagpersonen fra nabokommunen referert til tidligere, ble jeg presentert for en organisasjonsmodell, hvor nettverkstilnærming er forankret i stab hos kommunalsjefen og skal brukes i barnevernet. Stillingen i stab er benevnt som nettverkskonsulent. Dette har ført til at familie- og nettverkstilnærmingen er styrket og brukes i større grad i barnevernet.

Likevel er organisasjonsmodellen fortsatt veldig avhengig av en person.

Nettverkskonsulentens utfordringer er hele tiden å inspirerer alle i organisasjonen, samt å

følge opp slik at familie – og nettverkstilnærming blir implementert og fortsetter å være forankret i organisasjonen.

Nettverkskonsulenten fortalte i samtalen at det var en ren tilfeldighet at stillingen som nettverkskonsulent var forankret i stab hos kommunalsjefen. Dette handlet om at kommunalsjefen gjennom egne erfaringer som fagperson i det kommunale barnevernet, hadde vært opptatt av familie og nettverk som faglig tilnærming og innførte i kraft av å være kommunalsjef denne faglig tilnærming, som praksis i barnevernet.

Samtalene gav meg mulighet til å se utvidet på kategoriene, og å se flere dimensjoner i dem. Mine sub kategorier og kategorier, som igjen bygger på mine 9 temaer er presentert i en tabell :(se egen side)

GT kategori	Sub kategori	Tema
Tid ”Det å ha roen til å kunne observer”	En viktig faktor for valg av faglig tilnærming er å ha tid	Det å ha nok tid
	Valg av faglig tilnærming er knyttet til disponering av tid	Bruk av tid
Uttrykk for familie- og nettverkstilnærminger ”Det sitter liksom i ryggmargen”	Teoretisk ståsted	Familie- og nettverksforståelse Teoretisk ståsted
	Holdning	Fag og holdning
Omdømme ”Vi kaller oss forebyggende barnevern, men vi er det ikke”	Eksternt omdømme	Opplevelse av hvordan andre ser på barnevernet
		Samarbeid med andre
	Internt omdømme	Syn på andre fagfolk
		Opplevelse av å være barnevern
Organisasjon og ledelse ” Det handler om å være tydelig og ha vilje som leder”	Organisasjonsstruktur	Organisatoriske forhold
	Lederrollen	

8. PRESENTASJON AV SUB KATEGORIER OG KATEGORIER

Jeg har gjort rede for arbeidet med koding, arbeidet med mine 9 temaer og hvordan jeg kom fram til mine sub kategorier og kategorier. I dette kapitelet vil jeg presentere mine kategorier og sub kategorier og underbygge disse med sitater.

Mine 4 kategorier er:

- 1) **Tid**
- 2) **Uttrykk for familie- og nettverkstilnærming**
- 3) **Omdømme**¹³
- 4) **Organisasjon og ledelse**

På grunn av at dataene er i form av feltnotater, og transkripsjoner fra observasjoner og fokusgruppeintervjuer, som involverer mange fagpersoner, er ikke informantene delt inn i informant 1 osv. Mellomlederne er imidlertid skilt ut i mine transkripsjoner, fordi de hadde en naturlig rolle som ledere av møtene jeg observerte, sammen med at jeg allerede etter første observasjon, så at de hadde en betydning for valg av faglig tilnærming. Dette fikk jeg også bekreftet gjennom samtalene jeg hadde i prosessen med kategoridannelsen, som er beskrevet i forrige kapitel. Underbygging av kategori 4: organisasjon og ledelse er underbygd med sitater fra forskjellige ledere, samt egen observasjon og refleksjoner.

¹³ Omdømme; definisjonen er hentet fra organisasjonsteori: "Summen av omgivelsenes oppfatning av organisasjon over tid" Øystein L Pedersen Dahlen(2010):*Omdømmebygging i organisasjoner*"

8.1 GT kategori 1

”Det å ha roen til å kunne observere”

Underbygging av kategori 1:

TID

Sub kategori 1A

En viktig faktor for valg av faglig tilnærming er å ha tid

Sub kategori IB

Valg av faglig tilnærming er knyttet til disponering av tid.

Sitatet er hentet fra (datagruppe 3, fokusgruppeintervju med den forebyggende tjeneste s.3)

Denne kategorien dukket tidlig opp under feltobservasjonene, i fagmøtene og i fokusgruppene, og forble en kategori. Det ble ofte snakket om press på tid. Det var mange saker og ventelister ved barnevernkontoret.

8.1.2 En viktig faktor for valg av faglig tilnærming er å ha tid.

”Men jeg ser at vi har mer tid her til å jobbe med det. For det er stor forskjell på hva i får til her og hva vi fikk til innenfor barnevernet”. (datagruppe 3, fokusgruppeintervju med forebyggende tjeneste s. 2)

Informantene fra den forebyggende tjenesten, mente at de hadde tid til å arbeide med familiene og deres nettverk på en helt annen måte enn i barnevernet. De måtte ikke skrive eller forholde seg til formelle krav, som det kreves i barnevernet. Dette gjorde at de hadde mer tid til samtalene med familiene og var friere i forhold til hvordan de la opp sin arbeidsdag. Det gav dem mer handlings rom til å møte familiene når de hadde behov.

”Tid er viktig og det å være der når de har behov...” (datagruppe 3 forebyggende s. 3)

I forhold til arbeidet med familie og nettverk, var det å ha tid og å vite at de hadde det, en av betingelsene for å arbeide faglig godt, etter deres vurdering. De mente også at ved å ha stor frihet med hensyn til tid, kunne de ta i mot familiene raskt.

”For det som er spesielt her er at vi ikke skriver journaler. Det er veldig lite skrivearbeid og det gjør at vi har mer tid til å handle.” (datagruppe 3 forebyggende s.3)

Informantene mente, at nettopp fordi de ikke hadde krav om mye skriftlighet, hadde mer tid til å utvikle sitt faglige arbeidet. Familie–og nettverksarbeid var en del av deres teoretiske ståsted og faglig holdning. Dette hadde også vært viktig når de arbeidet i barnevernet.¹⁴ De uttrykte dette slik:

”Men vi har jo tegnet, altså når vi jobbet i barneverntjenesten, så var kanskje vi de som var opptatt av nettverk..”(datagruppe 3 forebyggende s.2)

Både familieveilederne og fagpersonene ved den forebyggende tjenesten opplevde gjennom å arbeide spesialisert, at de fikk mer tid til det faglige arbeidet, og tid til å utvikle fagkompetanse innenfor familie og nettverksarbeid.

Informantene fra den forebyggende tjeneste uttrykte dette slik:

”De skal ikke gjennom noe inntaksteam og fordeles på saksbehandlere” (datagruppe 3 fokusgruppeintervju med forebyggende tjeneste s.3)

”Det å ha den roen til å kunne observere hvordan de snakker om...”(datagruppe 3 forebyggende s 3)

Informantene utrykte også at det å ha tid betød i tillegg til opplevelsen av å gjøre et godt faglig arbeid, at de kunne få tak i utfordringene som familiene kom med.

Et annet perspektiv, relatert til tid, var at familiene var innom mange grupper ved barnevernkontoret, før de fikk hjelp. For å illustrere dette så var inngangen for en familie slik: Mottak, inntak, fagmøte enten for barn eller for ungdom avhengig av alder, bistand, og tiltak som familieveilederne, eller eksternt tiltak utenfor barnevernet, hvor barnevernet måtte kjøpe tiltak til familien.

Dette ble et tema som jeg hadde med meg til fokusgruppeintervjuet med familieveilederne. Var de med på mottaksmøte ved barnevernkontoret med sin fagkompetanse? Jeg tenkte at dette kanskje kunne spare familiene for mange møter, saksbehandlerne for mange møter og kanskje gi raskere hjelp? Kanskje det ville være tidsbesparende i noen grad?

Disse spørsmålene ble jeg sittende og undre meg over, fordi familiene måtte gjennom mange møter som tidligere omtalt, før de fikk hjelp.

Nei vi sitter ikke i mottaket” vi jobber ikke saksbehandling i det hele tatt” Vi setter ikke inn tiltak før undersøkelsen er ferdig”(datagruppe 4 fokusgruppeintervju familieveilederne s. 3)

¹⁴ Tre av fagpersonene ved den forebyggende tjenesten hadde tidligere arbeidet som saksbehandlere ved barnevernkontoret

Det var viktig for familieveilederne å ikke være en del av saksbehandlerens undersøkelse og vurdering. Saksbehandlerne skulle bestille oppdrag fra familieveilederne.

8.1.3 Valg av faglig tilnærming er knyttet til disponering av tid

Sitatet under har et litt annet perspektiv på tid:

”Og da handler det om kapasitet, omfang i saken og behov f.eks, når vi i helt spesielle tilfeller møter de som skal ha inntil 60 timer i måneden. ...Det er ikke type oppdrag, som lar seg gjøre for oss å påta oss”(datagruppe 4 fokusgruppeintervju med familieveilederne s.11)

Dette kom opp i fokusgruppeintervjuet med familieveilederne i forholdet mellom arbeidstid og familier som trengte mye oppfølging. Familieveilederne hadde klare begrensninger i forhold til arbeidstid fra arbeidsgiver, som gjorde at de måtte gi disse omfattende oppfølgingene av familier til eksterne konsulenter eller firmaer. Dette stod i motsetning til den forebyggende enheten, som hadde stor frihet i forhold til sin arbeidstid, og ikke opplevde tid som begrensende i forhold til sitt faglige arbeide.

Familieveilederne opplevde det å ikke ha tid i forhold til familier som trengte mye oppfølging, som en faglig begrensning. De opplevde dette også begrensende i forhold til sitt oppdrag om å arbeide med endringer i familiene, og som en begrensning i forhold til å utvikle det faglige arbeidet.

Både i fagmøter, i fokusgruppeintervjuene og i samtalene under observasjonsperioden var tid en gjennomgående utfordring, og et tema som ofte kom opp, i forbindelse med valg av tilnærming og tiltak. Mye av arbeidet med familiene og nettverket ble satt bort til eksterne konsulenter, fordi først og fremst saksbehandlerne ikke hadde tid eller ikke kunne disponere tid til å arbeide med familiene selv. Dette gjaldt også til en viss grad familieveilederne jfr. forrige avsnitt. Familie og nettverksarbeidet ble også i noen grad overført til den forebyggende tjenesten.

Memo 23.08.2010:

Første dag ”Det er de som driver med nettverk”(datagruppe 1, feltobservasjon inntaksmøte s.1)

Dette ble sagt av informantene i inntaksmøtet ved barnevernkontoret, som var min første feltobservasjon. Her refererer de til den forebyggende tjenesten.

Det var denne setningen som fikk meg til å bli nysgjerrig på hvem og hva den forebyggende tjenesten var. Utførte de alt familiearbeidet for barnevernet? Hvordan eller hva slags forhold var det mellom forebyggende tjeneste, og familieveilederne ved barnevernkontoret?

Hva med saksbehandlerne – var de med på nettverksmøte sammen med den forebyggende tjenesten?

”Men vi har hatt møter i undersøkelsessaker og innhentet opplysninger i møtet. Vi har hatt ungdom som kommer tilbake fra institusjon.....Så vi har jo hatt mange ulike typer møter for barnevernet, men det er sjelden.”(sitat datagruppe 3 fokusgruppeintervju med forebyggende tjeneste s.15)

” Et par møter i året”(datagruppe 3 forebyggende s. 15)

”Ja og så er det de samme saksbehandlerne ” (datagruppe 3 forebyggende s. 15)

Disse sitatene uttrykker at det er et samarbeid mellom den forebyggende tjenesten og barneverntjenesten, og at saksbehandlerne i noen sammenhenger har nettverksmøter i samarbeid med den forebyggende tjenesten. Dette er imidlertid sjelden, et par møter i året, og det er de samme saksbehandlerne som kommer.

I fagmøtene ved kontoret, ble det også brukt en del tid på diskusjoner rundt emner, som ikke var direkte knyttet til det barnevernfaglige arbeidet. Jeg vil her bruke et eksempel som illustrerer disponering av tid. Eksemplet er hentet fra fagmøtet i barnegruppa og handler om tjenestebilen og nøklene. Nøklene til tjenestebilen kom ofte på avveier, og dette gjorde at saksbehandlerne måtte bruke egne biler, fordi tjenestenøklene ikke var tilgjengelige. Denne diskusjonen tok en god del av tiden fra dette fagmøtet.

”Jeg vil bare nevne noe kort. Vi skulle på hjemmebesøk her om dagen . Da stod det en bil her men ingen nøkkel”(datagruppe 5,feltobservasjon fagmøte barnegruppa s.6)

”Men det er mye rart med de bilene om dagen”(datagruppe 5 barnegruppa s. 7)

Det andre som tok tid i fagmøtene var forholdene som handlet om den nye organisasjonen. Et sentralt diskusjonstema, var at bare deler av barnevernet skulle over i den nye organisasjonen. Det var kun de som arbeidet med tiltak, som betød familieveilederne ved barnevernkontoret. Resten av barnevernet skulle foreløpig være organisert som før.

Naturlig nok fikk dette tema mye oppmerksomhet ved barnevernkontoret både i fagmøtene og i uformelle sammenhenger. Det var stor usikkerhet blant saksbehandlere, ledere og familieveilederne om hvordan dette ville bli for barnevernet, og for det barnevernfaglige

arbeidet. Tiltaket familieveilederne skulle deles med andre tjenester, som kanskje ville begrense tilgangen for barnevernet?

”Ja jeg har tenkt på det. Det er jo noe av fordelene med å komme ut av barneverntjenesten at da kan vi jobbe uten oppdrag” (datagruppe 4 fokusgruppeintervju med familieveilederne s. 17)

Dette sitatet er hentet i forhold til samme diskusjon, og handler om hvordan det ville bli for familieveilederne og bli organisert utenfor barnevernet. Dette så familieveilederne på som en friere posisjon med hensyn til bruk av tid, og at de ville ha større frihet med hensyn til disponering av tid. Samtidig gav de uttrykk for intervjuet, at de fortsatt ønsket å få oppdrag fra barnevernet.

Til sammen tok disse temaene tid fra de faglige diskusjonene i fagmøtene ved kontoret.

Familieveilederne uttrykte under fokusgruppeintervjuet, at de synes det var synd at saksbehandlerne hadde så mye saksbehandling, og at arbeidet nesten ikke tillot dem å jobbe med familiene. Dette ble uttrykt slik:

”men saksbehandlerstillingen har blitt mer og mer en administrativ oppgave, og det er det mange saksbehandler som sier at de synes er synd. At råd og veiledning fra saksbehandler er nesten ikke eksisterende.” (datagruppe 4 familieveilederne s. 3)

Dette kan også være en del av forklaringen på at saksbehandlerne ikke utvikler mer kompetanse i familiearbeidet, og blir hindret i å utvikle familie og nettverkstilnærminger? De har mange administrative oppgaver å løse. Dette ble ikke direkte uttrykt i fagmøtene under observasjonene, men i de uformelle samtaler med noen av saksbehandlerne. Det som ble sagt fra flere saksbehandlere i disse samtalene var at de ønsket å arbeide mer med familie og nettverk.

Memo 14.09.2010 – uformell samtale med leder for familieveilederne: hva kan være hindringene for at det ikke arbeides mer med familiene og nettverket ved kontoret? Lederen uttrykte at de ofte var presset på tid, men at det også hang sammen med at ledelsen ikke vil dette nok, og at dette var en kultur ved kontoret som er vanskelig å bryte. Lederen trodde at det var mange saksbehandlere som ønsket å arbeide mer med familie og nettverk, og at det sikkert var mulig å innføre noen strukturer om muliggjør det.”

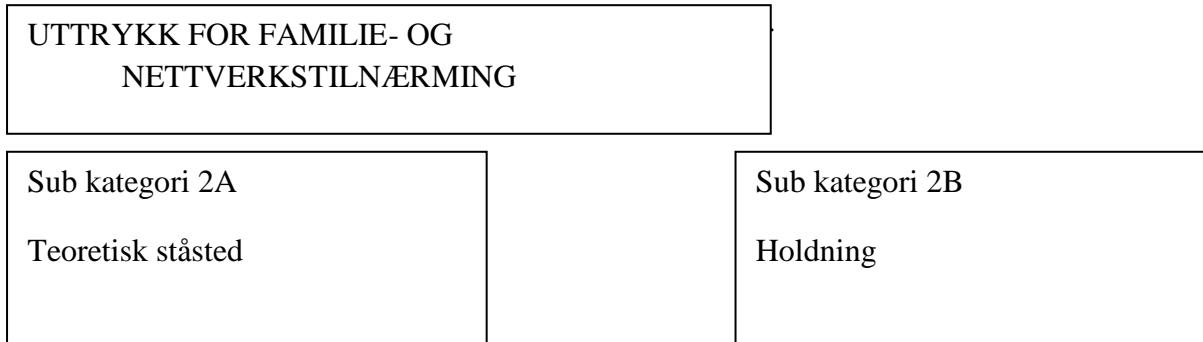
Denne samtalen var veldig spontan, og umiddelbar fra denne lederens side. Denne lederen ønsket å formidle noen forhold ved familiearbeidet ved kontoret. Etter denne samtalen reflekterte jeg mye over det med struktur og hva slags strukturer som kunne muliggjøre for de saksbehandlerne, som ønsket det, å arbeide med familie og nettverk i større grad. Kanskje

organisere kontoret med en annerledes mottaksstruktur, slik at familiene fikk raskere hjelp?
Hva er ”kultur ” et uttrykk for her?

8.2 GT kategori 2

”Det sitter liksom i ryggmargen.”

Underbygging av kategori 2

8.2.1 Teoretisk ståsted:

”Det sittter liksom i ryggmargen” (datagruppe 3- fokusgruppeintervjuet forebyggende tjeneste s.3)

Dette sitatet er hentet fra fokusgruppeintervjuet med den forebyggende tjenesten. I intervjuet forstod jeg dette som et uttrykk for et klart faglig og integrert teoretisk ståsted. Deres overordnede faglig mål var å arbeide i samarbeid med familiene og deres nettverk, og å møte dem med en tro på at de har ressurser. For dem var dette som en ”ryggmargrefleks”, de ble ikke kvitt den.

Tre av disse informantene hadde arbeidet som saksbehandlere ved barnevernkontoret tidligere, og hadde også der stått for det samme teoretiske ståsted:

””så vi var ekstremt opptatt av nettverk, i forhold til mange andre i barnevern, både når vi jobbet der og etterpå” (datagruppe 3 fokusgruppeintervju med forebyggende tjeneste s.2)

Utifra utsagnet kan det også bety at de var ganske alene i barnevernet med å være opptatt av nettverk når de arbeidet der?

”Nettverksarbeid, familiearbeid og sånn familieråd. Det er jo på en måte umulig i en sånn sak som er så fastlåst” (datagruppe 3 forebyggende s.9)

I forhold til sistnevnte sitatet, å arbeide med familien og nettverket i forhold til samværssaker var det ulike teoretiske ståsteder ved barnevernkontoret . Dette var relatert *til hvillken gruppe* du representerte ved barnevernkontoret.

Saksbehandlerene opplevde samværssaker hvor konfliktnivået var høyt, som umulige saker i forhold til å trekke inn og å arbeide med familie og nettverk, eller familieråd.

Familieveilederne mente derimot at nettopp i disse sakene burde man absolutt arbeide mer enn det de gjorde med familie og nettverk.

Utsagn som ”svakt nettverk” lite nettverk, ”uheldig nettverk” ble ofte brukt i fagmøtene til saksbehandlere både i barnegruppa og i ungdomsgruppa:

Teoretisk ståsted er også forskjellig i forhold til den forebyggende tjenesten. Den forebyggende tjeneste uttrykker dette i sitatet under, som kan oppleves å stå imotsetning til saksbehandlerne:

”Og jeg tenker at nettverkskart er et kjempegodt redskap, ofte så ender det opp med at en samtale skifter fokus i løpet av samtalen. Det er på en måte ikke det man trodde var problemet”(datagruppe 3 fokusgruppeintervju med forebyggende tjeneste, s. 3)

Sitatet er hentet fra fokusgruppeintervjuet med den forebyggende tjenesten.

Familieveilederne uttrykker i sitatene under et teoretisk ståsted som er nært knyttet til familieterapi og systemisk praksis, spesielt i det siste sitatet.

”Men du kan jo si når vi jobber med tiltaksplaner i barnevernet her, så har vi jo et stort fokus på , du har jo hørt om bistandsgruppa, og en av de tingene vi alltid fokuserer på er nettverk, hva med barnets nettverk, altså venner og viktige personer....” (datagruppe 4 fokusgruppintervju med familieveilederne s. 7)

”Men jeg tror noen ganger at vi er litt lite tøffe overfor familiene, fordi de vil gjerne ikke involvere nødvendigvis så mange (datagruppe 4 familieveilederne s. 7)

”Vi snakker jo mye om familien som organisme nesten eller et system....og så prøver vi å få det systemet til å henge sammen...”(datagruppe 4 familieveilederne s.9)

Det siste sitatet gir et klart uttrykk for hvordan de forstår familien, og er styrende for deres faglig tilnærming, slik jeg tolker det. Jeg opplevde i intervjuet at de flere ganger var opptatt av å se familien i en større helhet, og derigjennom så at arbeidet med familiens nettverk var viktig.

8.2.2 Holdning

Memo 14.09.2010 – uformell samtale med leder av familieveilederne

Bistandsgruppen skal hjelpe saksbehandlerne med å finne egnet tiltak og hjelpe med tiltaksplan. Dette for å ha lik praksis. Alle saker skal dit. I disse møtene etterspør vi nettverk og ber av og til saksbehandler sjekke dette mer ut, men de er ikke gode nok til å etterspørre det.”

Denne samtalen gav meg mye ettertanke og refleksjon. Kontoret har en egen gruppe for å hjelpe saksbehandlerne til å tenke mer familierelatert? Samtidig kan være et uttrykk for liten tillit til saksbehandlerne kompetanse i forhold til familiearbeid? Eller det kan sees som en faglig støtte for saksbehandlerne?

På fagmøtene ved barnevernkontoret ble familie og nettverk og familieråd drøftet i noen sammenhenger, men diskusjonene endte ofte ut med at det ikke fantes nettverk eller muligheter for å arbeide med familie og nettverk eller familieråd. Sitatene under er noen eksempler :

”Hun har ikke noe nettverk her” (datagruppe 2, feltobservasjon fagmøte ungdomsgruppa s.2).

” Ja og like før vi skulle dra kom hun damen fra barnehaven som var bekjent av mor og skulle si farvel til mor. Jeg tenkte at jeg kan jo ikke nekte de og snakke sammen, og en annen ting det er jo midt i en krisesituasjon. Hun er jo veldig alene..”(datagruppe 5 feltobservasjon fagmøtet barnegruppa,s.6)

””Men jeg tenker jo vi kunne gjort det mye oftere. Jeg synes jo som den saken vi har sammen,f.eks der vi har hatt møter med besteforeldrene på den ene siden og så besteforeldrene på den andre siden...” (datagruppe 4 fokusgruppeintervju med familieveilederne s.7)

Det siste sitatet uttrykker en litt annen faglig holdning, og er hentet fra fokusgruppeintervjuet med familieveilederne. Familieveilederne så at det kunne være nyttig å anvende mer familie- og nettverksarbeid i samværssaker.

I fagmøtene med saksbehandlerne, ble det også i mange sammenhenger drøftet muligheten for å få inn eksterne konsulenter som kunne arbeide med familiene og nettverket, og at de i stor grad lente seg til eksterne og andre med spesialkompetanse når de gjaldt familie og nettverksarbeid. Samtidig gav saksbehandlerne flere ganger uttrykk for at de ønsket å utføre arbeidet selv. Sitatene under illustrerer dette poenget.

”Jeg har inntrykk at foreldrene og barnet gjør hyggelig ting sammen” Dette sier også MST er viktig” (datagruppe 2 fagmøte ungdomsgruppa, feltnotat s. 1 av 26.08.2010)

”Men det som er viktig her, er disse ungene, de har det egentlig ikke bra, så vi kan jo gå å snakke med disse ungene” (datagruppe 2 ungdomsgruppa s 8)

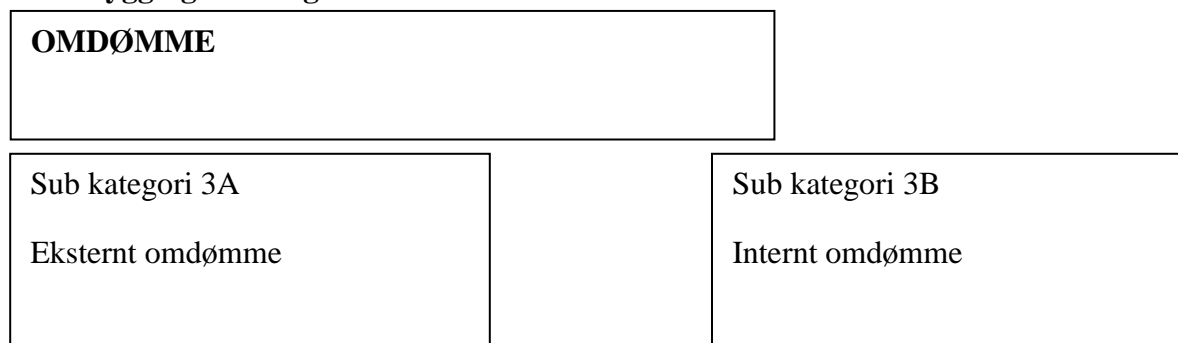
Familien og nettverk, hvem er betydningsfulle i dette nettverket....”(datagruppe 4, fokusgruppeintervju med familieveilederne s. 6)

”Og vi prioriterer de vi allerede har en relasjon til, for en ny runde” (datagruppe 4 familieveilederne s. 8)

Jeg oppfattet dette som et uttrykk for forskjellige og noe motstridende fagholdninger ved barnevernkontoret. Mulig dette hadde sammenheng med at ikke alle ved kontoret er opptatt av å arbeide familie- og nettverksrelatert eller at det har sammenheng med muligheter, som prioritering av tid? Og at de representerer forskjellige grupper ved barnvernkontoret?

8.3 GT kategori 3 "Vi kaller oss forebyggende barnevern, men vi er det ikke"

Underbygging av kategori 3

Kategorien omdømme dukket opp underveis i datinnsamlingen og analyseprosessen. Første gang den dukket opp, var under fokusgruppeintervjuet med den forebyggende tjeneste. Jeg ble spesielt opptatt av og overrasket over at omdømme hadde en så direkte innvirkning på den faglig praksisen, og at omdømme internt påvirket den. Den faglige praksisen så ut til ha en sammenheng med hvordan fagpersoner omtalte hverandre innad i organisasjonen og innad i kommunen.

8.3.1 Eksternt omdømme

”Det som er rart er jo at vi har tatt den inn og vurdert den som barnevernsak og at de kan sitte over å si at det ikke er noen barnevernsak og derfor vil de ikke hjelp.”(sitat datagruppe 2 feltobservasjon fagmøte ungdom s. 15)

”Ja det er jo typisk, det er jo direkte overprøving.” (datagruppe 2 ungdom s.15)

I denne saken hadde barnevernet søkt bistand fra det statlig barnevernet, fordi de ikke hadde tiltak eller hjelp selv. Søknaden ble avslått, fordi fagteamet,¹⁵ mente dette ikke var barnevern men en familie som trengte hjelp fra en annen tjeneste. Jeg tolket at d hadde følte seg faglig overprøvd..Samtidig gir sitatet også uttrykk for at dette hadde skjedd i flere sammenhenger, i og med at utsagnet sier:”Ja det er typisk..” slik jeg oppfattet det.

Et annet eksempel handler om familieråd og den forebyggende tjenestens ønske om å utvikle denne muligheten som et tilbud, til familiene. De ønsket å tilby dette sammen med familie og nettverksarbeidet de allerede hadde som tilbud. To av informantene fra den forebyggende

¹⁵ Fagteam er en del av Bufetat som er forklart i pkt. 3 i denne oppgaven: Barnevernets mandat, premisser og ansvar. Fagteam har primær oppgave i å samarbeide med kommunens barneverntjenester i forhold til tiltak til barn, unge og deres familier. Familieråd er en av metodene de kan tilby barneverntjenesten.

tjenesten hadde deltatt i opplæringen av familierådsmodellen sammen med barnevernet og fagteamet. De hadde etter hvert forstått at de ikke kunne bruke familieråd.

Dette er et tiltak i statlig regi og et tiltak som er i samarbeid med det kommunale barnevernet, slik de hadde forstått det. Utifra hvordan de snakket om dette under fokusgruppeintervjuet, tolket jeg, at dette hadde gått utover deres faglig integritet og omdømme. Disse sitatene kan gi uttrykk for det:

”Vi kan ikke gjøre det, for å ta det formelle først, så kan vi ikke gjøre det, for det koster penger, og det er et barneverntiltak, så det er barnevernet som må initiere det..” (datagruppe 3 fokusgruppeintervju forebyggende tjenesten s. 11)

”Ja en koordinator som reiser rundt til alle og prater med alle. Den koster penger og den er det fagteamet som betaler. Og det kan ikke vi bestille....Vi stilte spørsmål med det, hvorfor henter man inn helt nye koordinatorene når i har den kompetansen allerede.” (datagruppe 3 forebyggende s.12).

Informantene undret seg over hva som gjorde at de ikke kunne lede familieråd, og også over at den kompetansen de hadde i forhold til familie- og nettverksarbeid ikke ble sett eller anerkjent av det statlige barnevernet, her fagteamet. De så også en økonomisk gevinst ved at de kunne være koordinatorene, istedenfor at fagteamet betalte for koordinatorene.

De uttrykte også at de så noen faglige begrensninger med familieråd i forhold til hvor høyt konfliktnivået kunne være i familiene . De så nettverksmøte som et bedre faglig alternativ til familieråd med høyt konfliktnivå utifra egne erfaringer.De så også som en faglig gevinst i å kunne kombinere nettverksmøtet med familieråd.(se punkt 4.4.1)

Informantene hadde også tanker og refleksjoner i forhold til relasjonen til familiene. Familiekoordinatorene snakker med familiene og nettverket, før og under familierådet, men avslutter sin kontakt med familiene etter familierådet er ferdige. Mine informanter opplevde, utifra sin oppfatning av relasjon og teoretiske ståsted, dette som faglig uheldig . I kraft av at de arbeidet i kommunen der familiene bodde, kunne de skape en mer varig relasjon til familiene.

” ..fordi det jeg synes var litt fascinerende på det kurset vi var. De forteller om møter som ikke ble gjennomført, for det blir en konflikt i familierådet, når de profesjonelle og koordinatoren er ute på gangen. Og her hadde jeg lyst til å si at vi har veldig høyt konfliktnivåmen vi gjennomfører møtet.” (datagruppe 3 forebyggende s.13)

Dette sitatet illustrerer forskjellen mellom nettverksmøte og familieråd,(se også pkt 4.4.1.) I familieråd er det familien uten de profesjonelle hjelperne, som finner fram til hvordan de skal

løse sine utfordringer, som de så presenterer for barnevernet. Hvis familiene har store innbyrdes konflikter, kan dette føre til som sitatet sier at de ikke får gjennomført sitt familieråd. I nettverksmøtet sitter både familien, nettverket og de profesjonelle i møtet hele tiden og diskuterer seg fram til løsninger. Ofte kan dette bidra til at familien finner løsninger og løsninger som barnevernet er støttende til, i og med at barnevernet deltar under hele møtet. Dette kan også virke dempende på konfliktene som familien innad sliter med. Sitatet uttrykker også et behov for å få anerkjennelse fra fagteam i forhold til sin kompetanse i familie og nettverksarbeidet, slik jeg oppfattet informantene.

8.3.2 Internt omdømme

Vi kaller oss forebyggende barnevern, men vi er ikke det” (datagruppe 3 fokusgruppeintervju forebyggende tjeneste, av s7)

”Ja de må kanskje døpe seg om.....Jeg tenker at det at vi er så tydelige på at vi ikke er barnevern gjør at vi kommer i posisjon (datagruppe forebyggende s. 8)

”Vi er helt frivillig” (datagruppe 3 forebyggende s. 9)

Jeg hadde en forforståelse før observasjonsperioden, at den forebyggende tjenesten var en støtte og en viktig samarbeidspartner for barnevernet. Under fokusgruppeintervjuet med den forebyggende tjenesten var de derimot opptatt av å få fram at de ikke var barnevern. De uttrykte dette flere ganger under fokusgruppeintervjuet.

De var opptatt av å ikke identifiseres med barnevernet, samtidig som de uttrykte at barnevern var en viktig samarbeidspartner, og støttespiller . Jeg opplevde dette som en noe motsetningfylt holdning.

De to neste sitatene oppfatter jeg som et uttrykk for at saksbehandlers tradisjonelle rolle vanskeliggjør å bruke familieråd i sitt arbeidet. (se også pkt 4.4). En av hindringene for implementeringen av familieråd i barnevernet, er at saksbehandleren må gi avkall på sin tradisjonelle rolle; autoritetsrollen, som de er gitt i kraft av lov. De må skifte rolle til en mer tilretteleggende rolle og overlevere myndighet og makt til familien i familieråd.

”Relasjonsmessig det at vi ikke har makt og myndighet det hjelper oss i relasjonen”
(datagruppe 3 forebyggende s.18)

”Barnevernets lover og myndighet gjør at de har en relasjonsforskyving som hemmer”(datagruppe 3 forebyggende s. 22)

Jeg opplevde også at familieveilederne ved barnevernkontoret var opptatt av å skille seg fra saksbehandlerrollen ved kontoret. De var opptatt av at ikke skulle utføre saksbehandling, de skulle utføre familiearbeidet for saksbehandlerne.

”Nei vi jobber ikke saksbehandling i det hele tatt vi ”(datagruppe 4
fokusgruppeintervju familiveilederne s.3)

De forrige sitatene kan også tyde på eller gi uttrykk for engstelse for å bli identifisert som barnevernet, og at det å bli identifisert med barnevernet begrenser dem faglig?. Dette kan bety at de er påvirket av den kritikk som barnevernet offentlig kontinuerlig er utsatt for, når det eks. gjelder bruk av makt? Kanskje det nettopp derfor var viktig for familieveilederne og den forebyggende tjenesten å ikke bli identifisert med barnevernet?

Sitatene kan også være med på å skape et negativt omdømme om sine kolleger eller samarbeidspartnere, her saksbehandlerne i barnevernet. Det er dette forholdet jeg ble mest opptatt av under fokusgruppeintervjuene. For meg var dette en helt ny måte og tenke omdømme på og hvordan dette kunne virke hindrende for faglig praksis.

Mine resultater kan tyde på at saksbehandlerne er utsatt for en del kritikk, og manglende anerkjennelse fra sine kolleger og samarbeidspartnere i kommunen. Både den forebyggende tjenesten og familieveilederne, var opptatt av å skille seg fra saksbehandling og barnevern, Det kan se som at de var mer opptatt av det enn å være støttespillere?

Resultatene kan også peke på at det hindrer samarbeid, og som kanskje er med på at saksbehandlerne i barnevernet setter bort sitt familiearbeidet til eksterne? Og kanskje også en av grunnene til at den forebyggende tjenesten opplever sjeldne henvendelser fra barnevernet? Sitatene kan også uttrykke at det er to typer barnevern, en del som arbeider med saksbehandling, og en del som arbeider med familiene, et slags A og B lag?

Memo 15.09.2010:”Uformelle samtaler med saksbehandlere. De bekrefter at de gjerne vil gjøre mer nettverksarbeid, men at de er redde for å slippe det trygge, og er usikre på om de har myndighet til å gjøre det, de er også usikre på om alle er enige ved kontoret.”

Denne memoen er skrevet som en refleksjon til meg selv i forhold til hvordan omdømme og anerkjennelse internt synes å ha innvirkning på faglig praksis. Dette vil jeg kommet tilbake til i drøftingen av kategorien.

8.4 GT kategori 4

” Det handler om være tydelig og ha vilje som leder”.....

Underbygging av kategori 4:

ORGANISASJON OG LEDELSE

Sub kategori 4A

Organisasjonsstruktur

Sub kategori 4B

Lederrollen

Denne kategorien henger sammen med de tre foregående presenterte kategoriene. Jeg vil presentere denne sammenhengen i innledningen av drøftingen.

8.4.1 Organisasjonsstruktur

Organisering av kontoret, er beskrevet tidligere under 5.2 valg av feltarbeidersted. Kontoret var delt i tre korridorer og med låste dører seg imellom. Jeg opplevde under observasjonen noe forskjellige fagdiskusjoner og samtaler. Denne subkategorien er i sin helhet basert på mine egne feltobservasjoner og refleksjoner.

De fleste saksbehandlerne ved kontoret satt sammen i en av korridorene, og der satt også tre av 4 mellomlederne, la oss kalle dette ”saksbehandlerkorridoren. Den andre korridoren kan vi kalle ”ekspertkorridoren”.Her satt psykologen og juristen sammen med noen saksbehandlere Den tredje korridoren kan vi kalle den ”administrative korridoren”, her satt barnevernsjefen, overordnet leder, merkantile og tiltakspersoner, som familieveilederne.

I ”saksbehandlergangen”var det travelt og mange fagdiskusjoner. Den bar preg av at her ble meldingene til barnevernet tatt i mot, og mange av henvendelsene kunne være akutte, som krevde rask handlinger og beslutninger.

De andre to korridorene var noe mer fredelig, men det foregikk ofte fagdiskusjoner under lunsjen, men i et noe mer rolig tempo.

Jeg opplevde at de arkitektoniske,(fysiske rammene) ved kontoret, og hvordan de forskjellige informantene satt, skapte forskjeller i miljøet og i samtalene. Dette var bare tydelig for meg under observasjonen i de uformelle sammenhenger, som i lunsjen og i de uformelle og formelle samtalene.De formelle fagmøtene hadde folk blandet fra alle korridorene, slik at da var forskjellene ikke så tydelige.

Dessverre er forskjellen mellom korridorene et forhold jeg ikke fikk undersøkt utover det å være tilstede og observere. Det er derfor ikke mulig å si noe om hvordan dette påvirker de formelle møtene eller fagmiljøet ved kontoret, utover det jeg har beskrevet her og merket meg under observasjonsperioden.

Rent hypotetisk vil jeg anta at dette har innvirkning både på fagmiljøet, fagmøtene og teoretisk ståsted og felles fagholdninger ved kontoret. Med innvirkning mener jeg både positivt og negativt. Kanskje nettopp forskjellige fagmiljøer bidrar til gode fagdiskusjoner og mye godt faglig arbeid?

Kontoret var formelt organisert i grupper som kan sees som en spesialisering av funksjoner:: mottak, inntak, bistand, barnegruppe, ungdomsgruppe og tiltaksgruppe. Denne organiseringen skulle både være en spesialisering, og å sørge for at barn, ungdom og familier ble mottatt på en forsvarlig faglig måte. Dette ble blant annet sagt i en uformell samtale jeg hadde med leder av familieveilederne, samt at dette også var et tema jeg hadde med dem i fokusgruppeintervjuet. Temaene var der hvordan de hadde blitt gruppe ved kontoret og hva som lå bak organiseringen av kontoret. Bakgrunnen for de forskjellige gruppene var at barnevernkontoret ønsket å motta barn, ungdom og deres familier bedre.

I observasjonsperioden tenkte jeg mange tanker om organisering og spesialisering. En av dem var at det kunne ta lang tid for familiene å få hjelp, noe som også blir presentert under kategori I som handler om tid. I hvilken grad bidrar denne organiseringen i grupper til å få eks fornøyde familier? I hvilken grad bidrar spesialisering til at familie og nettverk blir brukt hyppigere som en faglig tilnærming ved kontoret? Hvordan påvirker de arketoniske forholdene fagmiljøet ved kontoret?

8.4.2 Lederrollen

”De har det ikke som en del av tankegangen når de tenker løsninger kanskje”(datagruppe 3 fokusgruppeintervju forebyggende tjeneste s. 15)

Jeg observerte at det var en forskjell mellom lederne i forhold til når og hvordan de snakket om tema familie og nettverk i fagmøtene. Barnevernsjefen uttalte i samtaler med meg underveis og i slutten av observasjonsperioden, at det var viktig å ha fokus på familie og nettverk og se dette som en viktig faglig tilnærming ved kontoret. Alle lederne ved kontoret skulle ha dette som et viktig fagtema i sine fagmøter. Det var likevel slik at mellomlederne hadde forskjellig fokus og holdning. Kanskje hadde dette sammenheng med at to av lederne

hadde grupper som bare arbeidet med familie og nettverk, slik at familiearbeidet var et naturlig tema i møtene? De andre tre lederne hadde i sine møter ansvar for alt barnevernarbeidet ved kontoret, hvor andre temaer også måtte ha plass i fagmøtene. Sitatene under kan illustrere denne forskjellen:

”Det handler om holdning, ledelsen må være tydelig med å si at nettverk skal vurderes” (datagruppe 3 forebyggende s.16)

”Det handler om å tørre å hoppe” (datagruppe 3 forebyggende s 17)

”Men da tenker jeg sånn kunne vi også ha jobba, men da måtte vi hatt ledelsen i barnevernet mer på banen. Da måtte de sjøl ikke bare sende saksbehandler, men ha vært med. For det har noe med myndighet” (datagruppe 3 forebyggende s 15)

”Ja jeg snakker om ledelsen i barnevernet i forhold til hvis man får aksept som saksbehandler til å tenke nettverksmøter, til å tenke samarbeid en sånn jevn strøm av påminnelse ikke bare når de skal skrive dem ut, men underveis i arbeidet og gjerne fra starten av.....(datagruppe 3 forebyggende s 16)

Disse sitatene er hentet fra forebyggende tjenesten, i forhold til samarbeidet med barnevernet. Lederen trodde at en av forklaringen på at det var lite samarbeid mellom dem og barneverntjenesten, handlet om at lederne i barneverntjenesten ikke var tydelig nok i forhold at familie og nettverksarbeid var en prioritert oppgave. Videre mente lederen at det handlet om å tørre å slippe roller, og at familie- og nettverk kanskje ikke var en faglig tilnærming i barnevernet alle var enig om?.

”Men vi ser jo i ganske mange saker at det er behov for at andre trekkes inn, og det kan jo være alt fra besteforeldre, tanter, til barnehave, skole.....Men det er veldig opp og ned hvor mye vi jobber ut mot nettverket. (datagruppe 4 fokusgruppeintervju familieveilederne, s.1)

”Det tenker jeg er en generell problematikk i barneverntjenesten at det er et press på saksbehandlere i forhold til det administrative. Det er jo bra at det har blitt mye strengere m.h.t til forvaltningsloven, retningslinjer og sikkerhet for saksbehandling, men saksbehandlerstillingen har blitt mer og mer en administrativ oppgave, og det er jo mange saksbehandlere her som sier at de synes det er synd. At råd og veiledning fra saksbehandler er nesten ikke eksisterende” (datagruppe 4 familieveilederne s.3)

”Og jeg tenker vi kan jobbe mye mer systematisk endringsarbeid i familiene enn det hver enkelt saksbehandler vil kunne” (datagruppe 4 familieveilederne s. 4)

”Men det er jo en helt spesiell situasjon, at man har interne tiltak her som kan settes inn.”(datagruppe 4 familieveilederne s.11)

Sitatene er hentet fokusgruppeintervjuet med familieveilederne i forhold til hvordan de arbeidet med nettverk. Utifra sitatet, som handler om saksbehandlere, kan det tolkes, som de

ikke arbeider så mye med familie- og nettverk og kanskje også et uttrykk for at dette ikke er så viktig? Denne lederen trodde at en av grunnene til at ikke saksbehandlerne arbeidet med familie og nettverk var ,at saksbehandlerstillingen hadde blir en mer og mer administrativ stilling. Lederen uttrykker også at dette er synd, og at hun ønsket at saksbehandlerne skulle arbeide mer med familie- og nettverk.

Lederen uttrykker også at det var fint å ha et spesialisert tiltak ved barnevernkontoret som familieveiledere representerte.

Disse sitatene kan oppleves noe motstridende.

Sitatene under kan også oppleves motstridene:

”Det vi snakket om i går var om familieveilederne kunne følge opp mor tett i en periode, for det klarer ikke vi som saksbehandlere å gjøre...”(datagruppe 5 feltobservasjon fagmøte barnegruppa s 6)

”Som jeg forstod så fikk vi landet godt i går. Og så jobber vi videre med den i dag. Og tar kontakt med familieveilederne.” (datagruppe 5 barnegruppa s. 6)

Dette er sitater som gjelder en akuttsak. Lederen her formidler, både at saksbehandlerne skal arbeide med familien, samtidig som hun mener de må trekke inn familieveilederne.

”Og det er her jeg tenker at vi skal gå litt breiere ut. Altså vi kan tilby et annet tiltak til han og vi må jo snakke med foreldrene . Det kan jo være at de bare trenger noen å støtte seg på. I hvertfall tror jeg at det er mye verre hvis vi ikke gjør noen ting. Og så tenker jeg at vi må ta kontakt med familiekonsulentene, og at ikke det er barnevernet som skal sitte med det ansvaret aleine.” (datagruppe 2 feltobservasjon fagmøte ungdomsgruppa s 11)

Denne saken handlet om gutt som de hadde kjent en stund og som slet med utageringer.

Lederen her gir uttrykk for at de som barnevern må snakke med foreldrene samtidig som det er behov for andre enn barnevernet. Jeg tenker at dette som saksbehandler kan oppfattes motsetningsfylt og kanskje i noen grad som lite anerkjennende?

Mellomlederne ved barnevernkontoret virket til tider som tidligere sagt ,uklare overfor sine medarbeidere (saksbehandlere) og forskjellige som var knyttet til hvilket fagmøte de ledet. Dette kan sammenheng med hvordan kontoret var organisert, ved at kontoret hadde spesialisert funksjoner som inntaksgruppe, mottakgruppe, bistandsgruppe og tiltaksgruppe.

Sitatene kan også være uttrykk for forskjellige fagholdninger i ledelsen.

9. FAMILIE OG NETTVERK – EN RESSURS I BARNEVERNET?

9.1 Innledning:

I dette kapitlet kommer jeg til å drøfte mine resultater opp imot relevant teori, og komme med egne faglige refleksjoner, som en fortsettelse av de refleksjonene og spørsmålene jeg allerede har brakt opp under underbyggingen av sub kategoriene og kategoriene. Jeg har her valgt den teorien fra mitt teorikapitel, som jeg ser som sentral i forhold til drøftingen..

9.2 Det ikke å ha tid, eller disponering av tid, hva kan det være et uttrykk for?

Mine resultater viser at forhold til tid; både disponering av tid eller det å være utsatt for tidspress kan hindre muligheter for familie og nettverkstilknytninger ved barnevernkontoret, samtidig ser det ut som at en spesialisering sikrer dette arbeidet i praksis. (se også pkt 8.1.2 s. 51):

”Men jeg ser at vi har mer tid her til å jobbe med det. For det er stor forskjell på hva vi får til her og hva vi fikk til innenfor barnevernet..”(datagruppe 3 forebyggende)

Nettverkskonsulenten i nabokommunen uttrykte at det å se familie og nettverk som en viktig faglig tilnærming og å få det til å være en prioritert oppgave, handlet om klar forankring. I tillegg handlet det om kontinuerlig innsats og pleie og å inspirere innad i organisasjonen, og at det var flere som var opptatt av dette som en viktig faglig tilnærming i organisasjonen.

Mine resultater viser også at familie- og nettverksarbeid er mindre synlig i barnevernets praksis, spesielt gjelder det saksbehandlerne ved kontoret. Til tross for en spesialisering som gruppen med familieveiledere, gir både saksbehandlere og familieveilederne uttrykk for at de ikke arbeider nok med familiene og deres nettverk. Noen av saksbehandlerne uttrykker et ønske om en praksis, som gjør denne tilnærmingen mulig i sitt arbeid som saksbehandler. Familieveilederne ønsker å arbeide mer med familie og nettverk, men var i noen grad begrenset av sin arbeidstid.(se også pkt 8.1.3 s 55):

”men saksbehandlerstillingen har blitt mer og mer en administrativ oppgave, og det er det mange saksbehandler som sier de synes er synd...”(datagruppe 4 familieveilederne)

I samtalene under analyseprosessen med professor Live Fyrand, sier hun at det og ikke ha tid ofte handler om motstand, og at det er legitimt å bruke tid som en forklaring på at arbeid med familie og nettverk ikke skjer. (samtale 02.11 10)

I hennes artikkel (Fyrand 2010) ”Barriers of new technology in social and health care” tar hun opp forholdet kulturkollisjon mellom klientsystemet og det profesjonelle systemet som en hindring for implementering ”a cultural clash” Det kan være at tid i mine resultater kan sees som et uttrykk for en kulturkollisjon eller en barriere for å skifte rolle. (se også pkt 4.3)

Metodene PMT, MST og FFT og familieråd (se også pkt 4.4 og 4.5) viser også til en motstand mot implementering av metodene, spesielt er dette knyttet til evaluering og forskning når det gjelder familieråd. Familieråd er en beslutningsmodell som utfordrer den tradisjonelle arbeidsmåten i barnevernet, og at saksbehandlere bruker tid som en forklaring på et forhold som dreier seg om at de er usikre på egen kompetanse.(se også punkt 8.1.3 s.53)

”Det er de som driver med nettverk”(datagruppe 1, feltobservasjon inntaksmøte)

Hvis vi går tilbake tilbake til teorien om kompetansesystemene; forholdet mellom det private og det profesjonelle nettverk, oppleves motstanden fra de profesjonelle som en vegring ved å innta andre roller. En annen rolle betyr at de kanskje må oppgi noen sannheter, og se på familie og nettverk som en ressurs. Live Fyrand omtaler dette som ”early action system” Jaakko Seikkulla, Tom Erik Arnkil som nettverksdialog og Tom Andersen som reflekterende prosesser(se også pkt 4.3,1, 4.3.2 og 4.3.3.)

Mine resultater tyder også på at det er en del vegring mot å arbeide mer familie og nettverksrelatert, men mye av denne vegring kan sees som mangel på kompetanse og som et resultat av ledernes tydelighet..

I tillegg viser også mine resultater under kategori 1, (se også pkt. 8.1.3) at det blir brukt en del tid på diskusjoner, som ikke er direkte knyttet til fag. I observasjonsperioden min som tidligere nevnt i oppgaven, var hele organisasjonen opptatt av at de skulle omorganiseres.

Tid kan også være et uttrykk for at ulike forhold som ”stjeler ” tid fra det faglige arbeidet ved kontoret, som her omorganisering av tjenester i kommunen, og som handler om forhold som er utenfor barnevernkontoret.

9.3 Familie – og nettverk som faglig tilnærming

Det er mange måter å forstå relasjon og betydning av dette i barnevernarbeidet. Siste års forskning viser til at det å ha med seg brukeren, familien og nettverket gir ofte en god og varig løsning for familiene. På tross av denne kunnskapen viser denne oppgavens resultater, også til at dette ikke gjenspeiles i barnevernets praksis. Spesielt peker resultatene i denne oppgaven

på saksbehandlerrollen, som ser ut til å ha mistet muligheten til å arbeide familierelatert. En av forklaringene kan være organiseringen ved barnevernkontoret hvor familie- og nettverksarbeidet i stor grad er overført til spesialiserte gruppe, som mottaksgruppe, bistandsgruppe og familieveilederne.

En av begrunnelsene for å opprette mottaksgruppe, var å bedre det første møte med familiene.:

”Nei det var vel fordi et var dårlig organisering av mottak av nye saker. Det ble for tilfeldig både i forhold til opplæring og hvem det var familiene møtte” (datagruppe 4 familieveilederne s 3)

Mine resultater viser videre at familiearbeidet også blir overført eksterne konsulenter og til en viss grad til den forebyggende tjenesten. I fagmøtene jeg observerte ved barnevernkontoret, var det sjelden temaer knyttet til hvordan saksbehandlerne selv kunne gjøre familiearbeidet. Det ble oftere snakket om hvem som kunne gjøre arbeidet av eksterne konsulenter, eller av andre samarbeidspartnere. Når du møtte saksbehandlerne i uformelle sammenhenger uttrykte de at de ønsket mer av familiearbeidet selv.

Hvis vi i forhold til kompetansesystemene tenker sammenhengen ”early action system ” klientsystemet og det profesjonelle systemet, så kan dette forholdet overføres til saksbehandlerne i betydning av at disse representerer selv klientsystemet ”early action systemet” eller et system som ikke blir sett som kompetanse av de spesialiserte gruppene ved kontoret og ikke blir brukt i løsningene i forhold til familiene. Dette kan føre til at kompetansesystemene lukker seg for hverandre og utvikler en konkurransekultur snarere enn en samarbeidskultur, og kontoret blir mer opptatt av forhold innad enn utad. Seikkula uttrykker dette slik:”been more ready to accept the idea of networking among themselves rather than inviting people from the client’s personal network.” (Fyrand red 2010)

Mine resultater peker på at saksbehandlerne blir værende i denne rollen, ikke bare på grunn av at de ikke tør å ta en annen rolle, men også fordi andre ikke lar de slippe til.. Evalueringen i forhold til bruk av familieråd ser ut til å endre barnevernarbeiderens fagholdning. De oppdager ressurser i familie og nettverk som de ikke tidligere var klar over. (se også pkt 4.5) Saksbehandlerne i denne oppgaven gis ikke eller tar seg anledning til å prøve ut familieråd eller nettverksarbeid ved kontoret. Den forebyggende tjeneste bekrefter at deres erfaringer med familie – og nettverksarbeid gjør at de får øye på ressursene, og at dette har blitt en varig faglig tilnærming som de uttrykker ” det sitter i liksom i ryggmargen”. Familieveilederne kaller sin faglig tilnærming for ” familien som et system”:

”Vi snakker jo mye om familien som organisme nesten eller et system... og så prøver vi å få det systemet til å henge sammen..”(datagruppe 4 familieveilederne)

Resultatene peker også på at mange informantene ser på arbeidet med familie og nettverk som en viktig del av arbeidet sitt. Informantene ved den forebyggende tjenesten og familieveilederne var klare på sine faglige ståsteder, som er nær relatert til et systemisk, konstruksjonistisk ståsted ; ikke vitende posisjon, slik jeg oppfattet det. (Anderson og Goolishian 1992), Anderson (2003) legger vekt på møte mellom klienten og terapeuten og det å skape dialog og muligheter for utforskning av problemet. (se også pkt 4.2.2) Dette er det flere eksempler på i mine resultater. (se også pkt 8.2.1)

..”Det er på en måte ikke det man trodde var problemet” (datagruppe 3 forebyggende)

For meg er dette sitatet nært knyttet til ikke vitende posisjon og et sosialkonstruksjonistisk ståsted, som jeg opplevde at både familieveilederne og den forebyggende tjenesten hadde som teoretisk ståsted, og hvordan de så på relasjon. De var opptatt av dialog og ha tid og mulighet til å møte familiene når de hadde behov og ta utgangspunkt i det de presenterte som utfordring.

”Vi er vel opptatt av det de er opptatt av” (datagruppe 3 forebyggende)

”Familie og nettverk, hvem er betydningsfulle i dette nettverket...”(datagruppe 4 familieveilederne)

Mine avsluttende refleksjoner er at hvis arbeid med familie- og nettverk skal bli en del av kontorets faglige tilnærming, er det viktig at saksbehandlerne også deltar i dette arbeidet, slik at kontoret kanskje må skape noen konstruksjoner hvor dette blir mulig?

9.4 Omdømmets betydning for faglig praksis

Jeg vil innledningsvis under drøftingen av omdømme si noe i tillegg til den teorien som er presentert i teorikapitlet. Det er skrevet en del og forsket på barnevernet og omdømme, men dette er i forhold til omgivelsene rundt, det vil si offentlighetens og brukernes oppfatning av barnevernet. Det er også skrevet en del om omdømmebygging innefor organisasjonsteori. Det som ikke har fått mye oppmerksomhet er omdømmets betydning for faglig praksis i barnevernet.

I Aftenposten stod følgende artikkel 19.03.2011 :

Barnevernets vanskelige balansegang:

”Det er en hjelpeinstans men mange vil ikke ha noen hjelp til å takle sitt familieliv. Barnevernet har en vanskelig balansegang med å gjøre ingenting og å gjøre altfor mye...”

Artikkelen er et eksempel på hvordan barnevernet blir omtalt, og som påvirker dets omdømme, men den setter ikke lys på konsekvenser for barnevernfaglig praksis.

På den ene siden er det viktig at det settes søkelys på hvordan barnevernet oppfattes av offentligheten, fordi barnevernet i form av lov er gitt mulighet til å gjøre til dels alvorlige inngripen i folks private liv. Barnevernet er for mange noe skummelt, og barnevernet har også vært opplevd som et relativt lukket system. Dette er bedret i de seinere år, ved at barnevernet uttaler seg mer offentlig og derigjennom har fått større legitimitet, og har igjennom det bedrer sitt omdømme i forhold til offentligheten.

På en annen side kan dette bety at barnevernet, som artikkelen uttrykker, unnlater å gjøre noe, i redsel for å bli kritisert, og som gjør at barnevernet får et dårligere omdømme enn de fortjener.

Jeg har nevnt forhold i denne oppgaven under kategori 3, som jeg tenker berører faglig praksis, og som er et resultat av hvordan man omtaler hverandre. Oppgaven viser også til at forholdet saksbehandlernes kontrolloppgavene sammen med at de i noen sammenhenger er utsatt for manglende anerkjennelse, overfører familie- og nettverksarbeidet til andre ved kontoret eller utenfor.

Et annet forhold, som denne oppgaven tar opp er forholdet mellom det statlige og kommunale barnevernet, når det gjelder omtale av hverandre. (se også 8.3.1)

” Det som er rart er jo at vi har tatt den inn og vurdert den som barnevernssak, og de kan sitte over å si at det ikke er det...”(datagruppe 2 feltobservasjon ungdom)

”ja en koordinator som reiser rundt til alle og prater med alle. Den koster penger og det er det fagteamet som betaler. Vi stilte spørsmål med det, hvorfor henter man inn helt nye koordinatorene når vi har kompetansen allerede” (datagruppe 3 forebyggende)

Disse sitatene uttrykker at dette har virket uheldig på faglig praksis. Imidlertid har det vist seg at kommunene i noen sammenhenger ikke har blitt hørt i forhold til sin kompetanse når det gjelder familie og nettverksarbeid, som her var tilfelle for den forebyggende tjenesten. De fikk etter denne episoden en motstand til familieråd. Dette har nok også til en viss grad bidratt til

at det kommunale barnevernet heller ikke får til å bruke familieråd. Resultatene viser at både omtale av hverandre utad og innad kan ha innvirkning på hva det kommunale barnevernet velger av faglig praksis, og at de kanskje også slutter å bruke en allerede god fagpraksis.

Hvis vi tenker på endringer etter 1 og 2 orden i forhold til problemløsning som er presentert av Watzlawick (se også pkt 4.2) og kompetansesystemene og samarbeid mellom disse systemene (se også pkt 4.3.1), så er kommunene her et kompetansesystem, som ikke føler at deres kompetanse blir anerkjent og brukt. Dette fører til at systemene lukker seg for hverandre, istedenfor å åpne seg. (Seikulla og Arnkil 2007, Andersen 2004 og Fyrand 2005) Mine resultater kan tyde på at det både foregår en lukking av systemene innad i kommunen, saksbehandlere contra familieveilederne, og saksbehandlerne contra den forebyggende tjenesten, som betyr at samarbeid og faglig utvikling på tvers skjer i mindre grad. I noen grad foregår dette også mellom det statlige og det kommunale barnevernet.

Av resultatene i oppgaven kan det også se ut som at omtale om hverandre innad i organisasjonen er med på å hindre faglig. Dette gjelder forholdet mellom saksbehandlerne og familieveilederne og forholdet mellom forebyggende tjeneste og saksbehandlerne. Både familieveilederne og den forebyggende tjenesten gir noen ganger uttrykk for at de ikke helt stoler på saksbehandlerne og deres fagpraksis, og det utvikler seg et ”symbolsk faghierarki, et A og B lag, for å gi et eksempel:

”Bistandsgruppen skal hjelpe saksbehandlerne med å finne egnet tiltak og hjelpe med tiltaksplan...i disse møtene ber vi av og til saksbehandlerne sjekke dette mer ut, men de er ikke gode nok til å etterspørre det” (datagruppe 4 familieveilederne)

Sitatet illustrer her at familieveilederne ikke helt stoler på at saksbehandlerne sjekker ut familie og nettverk.

9.5 Organisasjonsstruktur og ledelse

Waldstrøm (2003,Fyrand red 2005) setter blant annet lys på nøkkelpersoner i organisasjoner som er en viktig del av nettverksanalyse og intervensjon i organisasjoner. Disse kan sees som forandringsagenter (se også pkt 4.8) I min observasjonsperiode så fant jeg fram til i hvert fall en slik uformell nøkkelperson ved barnevernkontoret. Denne personen var det mange som henvendte seg til for faglig råd, og personen var også en av mellomlederne ved barnevernkontoret.

I uformelle samtaler jeg hadde med denne lederen, ble det uttalt en usikkerhet i forhold til kulturen ved kontoret. Denne lederen, mente at ikke alle var opptatt av familie og nettverk som faglig tilnærming. Jeg tolket dette som at lederen hadde en sterk uformell rolle ved kontoret, og var sett opp til av mange ved kontoret, men ikke hadde den samme posisjon ved kontoret i forhold til de andre lederne, slik at en forandringsagent posisjon i forhold til ledelsen var vanskelig.

I forhold til Watzlawicks teori om 1- og 2 ordens endringer får jeg umiddelbare assosiasjoner til måten barnevernkontoret tenkte endringer på gjennom den omorganiseringen som pågikk under min observasjon, og organiseringer innad ved kontoret. (se også pkt 4.2.1)

Det ser jeg som en helt klar parallell til problemløsning knyttet til 1.ordens endring. Ved barnevernkontoret var organisering i grupper, inntak, mottak, bistand, tiltak ment som en ivaretagelse barn, ungdom og familier. Disse endringene har bidratt til at det er utviklet en mer spesialisert fagkunnskap. Av mine resultater kan det også se ut som at dette snarere har ført til problemer som lenger tid før familiene får hjelp, og saksbehandlere som mister en del av det faglige innholdet i sitt arbeid. Løsningen har blitt problemet. (Watzlawick 1980).

Faren er at den nye organiseringen ved å samle alle tjenestene i en organisasjon, også er 1.ordens endringer, som vil skape problemer fram for løsninger. En av dem kan være at dette fører til en forverring av innholdet i saksbehandlerrollen, det vil si at de får enda mindre familiearbeid. Organiseringen kan blant annet forsterke opp at den forebyggende tjenesten og familieveilederne, ikke ønsker å bli identifisert med barnevernet, og som virker hindrende for faglig samarbeid..

Barnevernsjefen gav uttrykk for i formelle og uformelle samtaler med meg at hun ønsket at kontoret skulle benytte familieråd og familie- og nettverksarbeid. Dette var også et forhold jeg gikk tilbake til kontoret for å undersøke. Det viste seg imidlertid at det ikke var skjedd noen forandring. Artikkelen til Live Fyrand mfl "Barriers of new technology in social and health care" belyser vanskeligheten med å implementere familie og nettverk som praksis i blant annet barnevernet.

Samtidig kommer artikkelen med både dokumentasjon for virkninger av denne tilnærming og også en oppskrift for å lykkes med implementering, blant annet handler det om lederes motivasjon og at de anerkjenner familie- og nettverkstilnærmingen. (se også pkt 4.3)

Barnevernkontoret i denne oppgaven, viser at det er vanskelig å implementere familie og nettverksarbeid som en gjentakende praksis, selv om barnevernsjefen ønsket denne tilnærming ved kontoret. Hvis vi går tilbake til de arkitektoniske forholdene, til korridorene, så kan hvordan fagpersonene satt, også være med på å styrke A og B laget. Det var flest saksbehandlere i en gang. (se også pkt 8.4.1)

I forhold til å forstå resultatene mine fra et narrativt organisasjonsperspektiv og det som handler om ”identitetslandskap og handlingslandskap”, hvor identitetslandskapet er fortellinger om verdier, drømmer, håp, meninger, holdninger og betydninger og handlingslandskap er historier om retninger, hendelser, handlinger, tid (Sanne Nilsen 2006) (se også pkt 4.9) Identitetslandskapet ved barnevernkontoret ble uttrykt av barnevernsjefen i form av en policy hvor familie og nettverksarbeid var en viktig faglig tilnærming. Dette var et uttrykk for verdier, håp drømmer som barnevernsjefen hadde for sitt kontor. Til en viss grad stemte dette identitetslandskapet. Kontoret hadde flere spesialisert grupper som arbeidet familie- og nettverksrelatert, men de fleste saksbehandlerne hadde ikke del i dette identitetslandskapet Når det gjelder handlingslandskapet så var kontoret inne i en omorganisering som også forstyrret identitetslandskapet slik jeg opplevde det. De viste ikke helt hva slags drømmer, håp de kunne ha til den nye organisasjonen. Et narrativt perspektiv handler også om bærende historier og det å skrive om historier som fører til endringer. Hva vil da bli den nye bærende ny historie ved barnevernkontoret etter omorganiseringen.?

Hvis vi tenker samtalen jeg hadde med nettverkskonsulenten, hadde denne kommunen skrevet en annen historie, som betød at de arbeidet mer med familie og nettverk enn tidligere. Barnevernsjefen i mine resultater kan tolkes som om hun satt med en litt annen historie eller identitetslandskap enn sine mellomledere. Dette kan være en av forklaringene på at de ikke fikk til å innføre eksempel familieråd. Barnevernsjefen begrunnet dette med tid, men det kan også tolkes som at ikke barnevernkontoret fikk til å endre sin historie, eller at det var en slags konkurranse om den dominerende historie ved kontoret?

10. NOEN AVSLUTTENDE BETRAKTNINGER

Mine forskningsspørsmål i denne oppgaven er:

Familie og deres nettverk – en ressurs i barnevernet? Hva fremmer og hindrer fagpersoners bruk av denne ressursen som en faglig tilnærming?

Gjennom feltobservasjonene, fokusgrupper, samtaler og drøftingen, opplever jeg at mine forskningsspørsmål har fått mange svar, samtidig som de fortsatt er åpne. Med dette mener jeg at hva som fremmer og hindrer fagpersoners familie- og nettverksarbeid som faglig praksis er avhengig av mange faktorer. Samlet sett ser jeg en sammenheng mellom mine 4 kategorier. De gir alle et uttrykk for forskjellige dimensjoner knyttet til mine forskningsspørsmål. Som et eksempel ser jeg en sammenheng mellom kategori 1 tid som handler om disponering av tid (se også 8.1.3) og kategori 4 som handler om lederrollen (se også 8.4.2) Tid er ikke bare knyttet til tidspress, men handler like mye om aksept fra ledere i forhold til hvordan du bruker tiden.

Denne oppgaven har utforsket noen forhold, og forhåpentligvis pirret nysgjerrigheten til å utføre mer forskning. Spesielt tenker jeg på forholdet omdømmets betydning for faglig praksis. Dette er en sammenheng som det hittil er satt lite søkelys på.

Jeg har lyst til å avslutte med å peke på to forhold

1)Organisasjonsmodell som fremmer en faglig mulighet for å arbeide mer familie- og nettverksrelatert i barnevernet, hvordan ville en slik organisasjons modell se ut?

2)Omdømmets betydning for faglig praksis, og da spesielt omdømme som er mellom tjenestene innad i en organisasjon.

10.1 Organisasjonsmodellen:

En modell for å fremme familie- og nettverksarbeid vil være en modell hvor dette arbeidet er forankret i alle ledd i organisasjonen. Samtidig peker denne oppgaven på at det er flere organisatoriske forhold enn manglende forankring, som gjør at familie og nettverk ikke blir tatt med som en ressurs i det barnevernfaglige arbeidet. Det handler også om hvordan det faglige arbeidet organiseres på barnevernkantoret og lederes evne til prioriteringer. Er for eksempel tanken om spesialisering, egnet til å fremme arbeide med familier og nettverk i større grad ?Min oppgave kan tyde på at spesialiseringen bidro til at det ble arbeidet mer med familie og nettverk, samtidig som det tok ganske lang tid før familiene fikk hjelp.

Spesialiseringen så også ut til å føre til en hierarkisk struktur, et A og B lag i barnevernet; familieveilederne og saksbehandlerne, og dette medførte lite faglig utvikling for saksbehandlerne. ? Kanskje en organisasjonsmodell med et mottak sammensatt med forskjellig kompetanse og fagpersoner ville medføre både raskere hjelp til familiene og en mer felles rettet innsats i forhold til familiene og deres nettverk?

10.2 Omdømmets betydning for faglig praksis:

En av mine kategorier, som jeg ble mest overrasket over, og som jeg tenker er mest interessant i forhold til videre studier, er omdømmets betydning for faglig praksis. Omdømme har ikke vært diskutert i den konteksten eller i forhold til den sammenhengen det dukket opp i. Det har ikke lykket meg å finne forskning eller artikler som belyser akkurat disse forholdene, når det gjelder barnevernets omdømme. Hittil har barnevernets omdømme vært diskutert i forhold til hva barnevernet skal gjøre mer og mindre av, og har vært kritisert av folk utenfor barnevernet. Kritikken handler om at barnevernet gjør for lite, griper inn for sjelden, eller griper inn på feilaktig grunnlag.

Denne oppgaven setter søkelyset på omdømme på litt annen måte. Den berører hvordan fagpersoner innad i en organisasjon skaper omdømme av hverandre, og hvordan fagpersoner snakker om andre fagpersoner utad. Av mine resultater kan det se ut til at dette har negativ innvirkning i forhold til faglig praksis. Dette har for meg vært en stor tankevekker, kanskje en av forklaringene på at det er vanskelig å endre faglig praksis?

Kanskje dette er med på å hemme barnevernet og spesielt saksbehandlere i og å utvikle en annen faglig praksis? Omdømme og faglig praksis burde kanskje også få fokus allerede i utdanningssystemene?

Litteratur og referanser :

Andersen, Tom (1994): *Reflekterende prosesser. Samtaler og samtaler om samtalene*. Dansk psykologisk forlag

Anderson H and Goolisihan H (1992): *The client is the expert: a not-knowing approach to therapy* I: MCNamee & Gergen K – *Therapy as Social Construction*, London, Sage

Anderson H (2003): *Samtale, sprog og terapi. Et postmoderne perspektiv*, København, Hans Reiters forlag

Andresen, R (2000): *Nettverksmøter for barn i krise*, Gyldendal Akademiske, Oslo

Andreassen, Tore (2003): *Behandling av unge i institusjoner – hva sier forskning?* Oslo, Kommuneforlaget

Benedictow, M (1996): *Ungdom i særtiltak*; Universitet i Oslo

Bateson, G (2000): *Steps to an Ecology of Mind*. University Chigago Press

Bowlby, J (1968): *Attachment and loss*, London Hogart Press and Penguin books

Brottveit, Ånund, 2002.: *På pasientens premisser- erfaringer med nettverksmøte i hjemmebasert psykiatrisk behandling i to Valdreskommuner*, Diaforsk rapport 1/2002.

Byrne M og Sampson RJ (2005): *The social ecology of crime*, New York: Springer- Verlag Carmichael J.T

Carr, P (2003): *The new Parochialism .The implications of the beltway case for arguments concerning informal social controll*, America Journal of Sociology.

Charmaz, Kathy (2008): *Constructing of Grounded Theory – a practical Guide Through Qualitative Analysis*, London SAGE Publications

Claussen og Kristoffersen, 2008: *Longtiduellt studium av barnevernsklienter 1990 – 2005*, Nova 2008 ”Barnevern og sosialhjelp” 3/2008.

Eliassen H & Seikulla J. (red) (2006): *Reflekterende prosesser i praksis. Klientsamtaler, veiledning, konsultasjon og forskning*. Universitetsforlaget; Oslo

Everett, E.L og Furuseth, I (2004): *Masteroppgaven. Hvordan begynne – og fullføre?* Oslo Universitetsforlaget.

FN's konvensjon om barnets rettigheter (1991) Norsk lov i 2003

FN'S barnekonvensjon (2005): *Fra visjon til kommunal virkelighet*, Informasjonshefte Norsk Senter for menneskerettigheter, U forlaget

Falck, Sturla red 2006: *Hva er det med familieråd?, Samlerapport for prosjektet: ” Nasjonal satsing for utprøving og evaluering av familieråd i Norge”* Nova 18/06

- Fangen, Katrine (2004): *Deltakende observasjon*, Fagbokforlaget, Bergen
- Fossåskaret, Erik, Fuglestad, Otto Laurits, Aase, Tor Halvdan (1997): *Metodisk feltarbeid*, Universitetsforlaget, Oslo
- Fyrand, Live(2005) : *Sosialt nettverk – teori og praksis*, Universitetsforlaget
- Fyrand, Live (1992): *Perspektiver på sosialt nettverk*, Universitetsforlaget, Oslo
- Gergen, K.J, Gergen, M (2005): *Sosial konstruksjon; ind i Samtalen*, Århus Dansk Psykologisk forlag.
- Gundersen, K og Moynahan, L (2006): *Nettverk og sosial kompetanse*. Gyldendal akademisk
- Habermas, J (1984): *The theory of communicative Action*. Oxford, Polity Press
- Heidegger, M (1927): *Væren og tid*. Oslo, Pax forlag
- Horverak, Sveinung, Omre, Cecilie og Schjeldrup Liv (2002): *Familierådslag Demokrati og beslutninger i norsk barnevern*. Fagbokforlaget, Bergen
- Hårtveit, Håkon & Jensen, Per (1999): *Familien – pluss en. Innføring i familierapi*. Tano Aschehoug, Oslo
- Kvale, Steinar (2006): *Det kvalitative forskningsintervjuet*, Gyldendal, Oslo
- Killen, Kari (2007): *Barndommen varer i generasjoner; forebygging er alles ansvar*. Kommuneforlaget
- Klefbeck I og Ogden T (2003): *Nettverk og økologi: Problemløsende arbeid med barn og unge*; Universitets forlaget, Oslo
- Larsen, Ann Kristin (2007): *En enklere metode*, Fagbokforlaget, Bergen
- Lov om barneverntjenester (2005), Lov av 17.juli 1992/2005. Oslo, Cappelen Akademiske Forlag
- Langdrigde, Darren (2006): *Psykologisk forskningsmetode*, Tapir Akademiske Forlag
- Lundby, Geir (1998): *Historier og terapi. Om narrativer, konstrukturisme og nyskrivning av historier*. Tano Aschehoug, Oslo
- Malterud, Kirsti (2004): *Kvalitative metoder i medisinsk forskning – en innføring*. Universitetsforlaget, Oslo metode
- Minuchin, Salvador 1996: *Konstruktivismens forførelse – at definere magten væk vil ikke få den til å forsvinne*, Fokus på familien, nr. 1
- Neumann, Iver B (2001): *Mening, materialitet, makt – en innføring i diskursanalyse*, Fagbokforlaget, Bergen.

Ryen, Anne (2002): *Det kvalitative intervjuet. Fra vitenskapsteori til feltarbeid.*
Fagbokforlaget, Bergen

Seikkula, Jaakko og Arnkil, Tom Erik (2007): *Nettverksdialoger.* Universitetsforlaget;Oslo

Seim, Sissel, Slettebø, Tor (2007): *Brukermedvirkning i barnevernet,* Universitetsforlaget,
Oslo

Sparre Møller, Anne Sofie. Jørgensen Dall, Katrine (2009): *Syv fortællinger om narrativ praksis,* Dansk psykologisk Forlag

Stadil, Christian, Waldstrøm, Christian: (2009): *Corporative networking- strategisk ledelse av virksomhedens netværk.* Gyldendalske Boghandel, Nordisk Forlag AS

Thagaard, Tove (2003): *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitativ metode.*
Fagbokforlaget,Bergen

Watzlawick, Paul (1967): *Pragmatics of Human Communication.* Norton & Company,New
York

Watzlawick, P, Weakland, J, Fisch, R (1980). *Forandring, prinsipper for hvordan problemer oppstår og hvordan de kan løses.* Gyldendal Norsk forlag

White, M (2009): *Kart over narrative praksis.* Pax Forlag

Whittaker, J.K (2004): *The re- invention of residential treatment: an agenda for research practice,* Child and Adolescent Psychiatric Clinics of North America.

Andre referanser og kilder:

Finset A,Wisløff F,Jacobsen T.E og Fyrand L red 2010):*Utfordring og mulighet- en helsetjeneste i endring.*Unipub,artikkel s 201 - 211: *Barriers of new technology in social and health care: The case of Network therapy*

Holtan, Amy(2009): *Har det bedre hos egen slekt,* <http://walle.forskning.no/artikkel/2009/norsk/214191>, hentet 7 juli 2010

Nasjonalt Bibliotek BUFDIR-Barne – ungdoms og familiedirektoratet

Rundskriv Q- 06/2007: Oppgave og ansvarsfordeling mellom kommuner og statlige barnevernmyndigheter

Rundskriv Q- 19/2003: Strategidokument – statlig overtagelse av fylkeskommunale oppgaver, barnevern og familievern

Retningslinjer for fagteamenes arbeid, BUFDIR 2010

Kvalitet i barnevernsinstitusjoner, BUFDIR 2010

Uniped, årgang 30 ,1/2007: *Nyutdannede sosionomers og barnevernpedagogers holdninger til brukermedvirkning i barnevernet*, Harald Koht

Aftenposten (2011):*Barnevernets vanskelige balansegang*, Artikkel 19. mars 2011

Vedlegg 1

Til.....

Forespørsel om å være deltakende observatør på fagmøter og å utføre gruppeintervju/fokusgruppe ved kontoret i løpet av våren 2010 i forbindelse med min master i familierterapi og systemisk praksis.

Innledning:

Jeg har arbeidet i det kommunale barnevernet i 15 år, og også vært mellomleder for Uteseksjonen i Oslo. Siden 1999 har jeg ikke arbeidet direkte med familier. Jeg har vært i det fylkeskommunale barnevernet som rådgiver, hvor jeg arbeidet tett med kommunene i Akershus om tiltak for å hjelpe familier i sitt nettverk. Dette arbeidet innebar i noen sammenhenger arbeid og møter med familiene i samarbeid med de kommunale barneverntjenestene. Siden 2004 har jeg arbeidet som rådgiver ved regionkontoret i region Øst, og har her hatt ansvar for å holde fokus på mulighetene som familie- og nettverk representerer. Jeg har drevet et prosjekt i tre år i statlig/kommunal regi, som har hatt familie og nettverkstilnærminger som tema. Jeg har også i dette arbeidet, arbeidet direkte med familier i to perioder, en ved å hospitere ved et familiekontor i litt over en måned og i en periode på et halvt år som terapeut i et fagteam.

Jeg skal i løpet av en periode fra januar 2010 til våren 2011 fullføre min masteroppgave familierterapi og systemisk praksis. I min studie er jeg opptatt av familie- og nettverkstilnærminger i barnevernet, og da i en tidlig fase det vil si når en ny familie melder behov for hjelp, dvs i meldefasen.

Foreløpig problemstillingen/tema:

Fagpersoners bruk av familie- og nettverkstilnærminger i barnevern. Hva fremmer og hemmer slik praksis? Jeg er opptatt av å finne ut og er nysgjerrig på barnevernsarbeideres vurdering av familie og nettverk som ressurs. Hva gjør at de velger det bort eller å ta det med? Jeg har selv mange positive erfaringer og ”uvanlige” løsninger i saker hvor familie og nettverk har vært aktive deltakere. Deltakelse fra familie og nettverk har hatt stor betydning for løsningen i saken og har i mange sammenhenger vist seg å være varige, og gode for barnet. Familie- og nettverksperspektivet er vektlagt i mange av de sentrale føringer for dagens barnevern,, utifra at dette blir sett på som barnets beste. Nyere forskning har også vist at det ikke går så bra med f,eks barn og unge i institusjoner og spesielt etter institusjonsopphold. Det er likevel slik, at deltakelse av familie og nettverk ikke blir brukt systematisk i barnevern, slik jeg ser det og har erfart. Det er dette jeg er nysgjerrig på og vil finne mer ut av.

Metode/framgangsmåte:

Jeg har valgt å bruke deltakende observasjon for å samle inn data, og vil sannsynligvis på slutten av observasjonsperioden ha en eller flere gruppeintervjuer/fokusgrupper. Parallelt vil jeg intervju noen nøkkelpersoner, som er i andre kontekster enn et barnevernkontor.

Min nysgjerrighet er i forhold til de diskusjonene som finnes i et fagmiljø omkring min problemstilling/ mitt tema, og mitt ønske om å utføre deltakende observasjon, vil bety å være tilstede i fagmøter og andre fora. Jeg planlegger å observere i en måneds tid, fra ca 6 april .

Oppbevaring av data:

I forbindelse med deltakelse på fagmøter og i gruppeintervjuet vil det ikke registreres noen form for personopplysninger. I forhold til observasjonene vil dette nedtegnes i form av notater. Gruppeintervju/fokusgruppe vil bli tatt opp på diktafon, men vil ikke bli behandlet som lydfil på PC, og vil bli slettet etter endt prosjektperiode. Under arbeidet med master vil alt materialet bli oppbevart i et låsbart skap. Min interesse er å få tak i de faglige diskusjonene i forhold til min problemstilling.

Min problemstilling/tema og metode er sendt inn til Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste, som har gitt tilbakemelding på min studie, og vurdert at det ikke er nødvendig å melde prosjektet/studien til Regional komitè for medisinsk forskningsetiske råd. De har kun bedt om at jeg søker dispensasjon fra taushetsplikten, da jeg skal høre klientopplysninger under min deltakende observasjon på fagmøtene, og i gruppeintervjuene, og også være tilstede ca en måned ved kontoret.

Jeg er også avhengig av å ha et kontor eller et sted hvor jeg parallelt kan trekke meg tilbake og skrive og bearbeide mine observasjoner.

Ansvarlige for masterstudien i tillegg til meg:

Randi Bagge ved Diakonhjemmets videre- og etterutdanning er ansvarlig leder for masterstudien og jeg har fått oppnevnt en veileder for masteroppgaven, som er Ånund Brottveit ,som er forsker og sosialantropolog ved Diakonhjemmets forskningsavdeling.

Jeg håper på en positiv tilbakemelding, og at observasjonen og min studie kan komme kontoret til nytte også..

Oslo, 24.februar 2010

Med vennlig hilsen

Gro H Sørli

Vedlegg 2

Samtykkeerklæring i forbindelse med master i familierterapi og systemisk praksis:

Jeg, som barnevernleder samtykker i at Gro H Sørli gjennomfører deltakende observasjon og fokusgruppeintervjuer i forbindelse med sin master i familierterapi og systemisk praksis ved mitt kontor i perioden 23.08.2010 til 06.09.2010 og 13.09 til 20.09.2010.

Forskningstema/forskningsspørsmål er:

Familie- og nettverkstilnæringer i barnevern

Hva fremmer og hemmer slik praksis?

All informasjon er strengt fortrolig, og alle familier/klienter vil holdes anonyme i sammenheng med den deltakende observasjonen og fokusgruppene.

Med dette menes:

- Alt som blir sagt vedr familie og klienter er konfidensielt
- Feltnotater er anonymisert
- Transkripsjon av båndopptak vil bli slettet.

Undersøkelse og deltakelsen i feltarbeidet er frivillig.

30.08.2010

.....

Barnevernleder

Vedlegg 3

Temaene – fokusgruppe med forebyggende tjeneste 31.08.2010

- 1) Refleksjonsrunde rundt begrepet nettverk
- 2) Hvilken betydning har denne forståelsen i samtaler med familier og nettverk?
- 3) Hvordan fremmer dere dette i samtalene?
- 4) Hvilken betydning tror dere dette har for endring?
- 5) Kan dere beskrive ”en vanlig familie” som oppsøker dere?
- 6) Hva mener dere vil hindre dere i å bruke nettverk som tilnærming?
- 7) Hva har gjort at dere har utviklet dette perspektivet/teoretiske ståstedet?
- 8) Har dere gode eksempler på at bruk av nettverk har hjulpet familiene?
- 9) Hvordan samarbeider dere med f.eks barnevern mfl.

Vedlegg 4:

Fokusgruppeintervjuet med familieveilederne av 13.09.2010:

- 1) Nettverk – innhold og betydning
- 2) Familieveilederne, familiekonsulent – hva er forskjellen?
- 3) Beskriv en ” typisk familie”
- 4) Organisasjon – mottak- inntak – tiltak – tid
- 5) Forholdet innad og til medarbeidere i forebyggende barne- og ungdomstjenesten
- 6) Omorganiseringen SAFT – betydning for arbeidet?

Vedlegg 5:

Utsnitt som viser et eksempel på detaljert koding fra transkripsjon:

Informant(leder): **Fordelen** vår da **sammenliknet med barneverntjenesten** er nettopp **i forhold til tid**. De kommer her når **de er bekymret** for noe. **Ikke en måned etterpå**, de skal **ikke** gjennom noe **inntaksteam**, og **fordeles** på saksbehandler. **Her kan de ringe, den som tar telefonen er som regel den de lager en avtale med. Og så kommer de. Noen ganger går det noen dager**, andre ganger dagen etter. Det **er ikke vår skyld** hvis de ikke kommer i løpet av en uke. Det er fordi de ikke kan.

Detaljert koding:

- Fordelen sammenliknet med barneverntjenesten
- I forhold til tid
- de er bekymret
- ikke en måned etterpå
- skal ikke gjennom inntaksteam
- fordeles
- her kan de ringe, den som tar telefonen er som regel den som lager avtale
- Og så kommer de
- Noen ganger går det noen dager
- Det er ikke vår skyld

Vedlegg 6:

Utsnitt av samme sekvens fra detaljert koding til fokusert koding:

Detaljert koding:

- Fordelen sammenliknet med barneverntjenesten
- I forhold til tid
- de er bekymret
- ikke en måned etterpå
- skal ikke gjennom inntaksteam
- fordeles
- her kan de ringe, den som tar telefonen er som regel den som lager avtale
- Og så kommer de
- Noen ganger går det noen dager
- Det er ikke vår skyld

Fokusert koding:

- Forholdet til barneverntjenesten
- Tid sett i forhold til faglig arbeid
- Fagforståelse